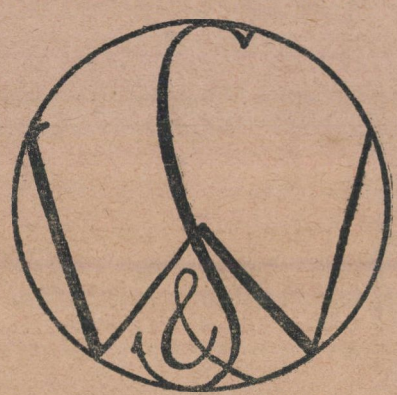

50031

MŰVÉSZET

SZERKESZTI LYKA KÁROLY
AZ ORSZÁGOS MAGYAR
KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRS.
TÁMOGATÁSÁVAL KIADJA
SINGER ÉS WOLFNER
BUDAPESTEN

80

Handwritten red scribbles

XVII. ÉV TÉLI SZÁM 1918.

TARTALOM

SZÖVEG

A téli kiállítás	49	Hollósy Simon	89
Krónika	54	A Műcsarnokból	93

KÉPEK

Czencz János: Fekvő akt	49	Frank Frigyes: Szőke leány csipkegafferral	73
Kőrösfői Kriesch Aladár: Kézigránátot vető katona	50	Rózsaffy Dezső: Arckép	74
Zádor István: Ebédlő	51	Czigány Dezső: Eneklő barát	75
Szentsyörgyi István: Gunst Klárka arcképe	52	Lakos Alfréd: Könyv-csendélet	76
Endrey Sándor: Ónarckép	53	Perlfrott Csaba Vilmos: Aratók	77
Kálmán Péter: Hegedülő nő	54	Teplánszky Sándor: Műteremben	78
Szmrecsányi Odón: Hajtás után	55	Jávor Pál: Pihenő	79
Kukán Géza: Sztrájk	56	Kunwald Cézár: Anya és csecsemő	80
Csuk Jenő: Gulyásbojtár az ecsegi pusztán	57	Kada Alajos: Olvasás közben	81
Kemény Nándor: Igazi holdogság	58	Kacziány Aladár: Szimfonia	82
Hermann Lipót: Pásztorjáték	59	Glatter Gyula: Arckép	83
Moldován Béla: 1918	60	Keviczky Hugó: Gr. Mailáth Géza képmása	84
Rugó Gyula: Kánaáni lakoma	61	Orbán Antal: Zöldi M. tanulmányfej	85
Nagy Vilmos: Utolsó napsugarak	62	Béli Vörös Ernő: Fiatal leány	86
Ujváry Ignác: Óreg nyárfaerdő	63	Br. Hatvány Ferenc: Sz. M. bárónő arcképe	87
Horvai János: Siremlék-tervezet	64	Margó Bde: Egy építész siremléke	88
Glatz Oszkár: Játszó gyermekék	65	Esső Brzsébet: Madonna Transylvaniæ	89
Tatz László: Készülődés	66	Martineffi Jenő: Álmétkodó	90
Szlányi Lajos: A Klopacska Selmecbányán	67	Szamosi Soós Vilmos: Schöller főhadnagy	91
Stróbl Alajos: Liszt Ferenc	68	Gara Arnold: Vágó Lászlóné arcképe	92
Pásztor János: Primavera	69	Basch Andor: Kávéház Skutariban	93
Kornai József: Vacsora után	70	Schattenstein Nikol: A karszti hadállások kiürítése	94
Feiks Alfréd: A tánc	71	Sterrer Karl: Repülőök csoportja	95
Károlyi Lajos: Férj-arckép	72		

Tizenhárom magyar festő.

Irta: Lázár Béla. 16 műmelléklettel.

Tanulságos, s egyben érdekes és élvezetes olvasmány ez a könyv, amely sok ismeretlen intimitással is szolgál a magyar festészet jelenéből.

ÁRA 7 KOR.
és 10% felár.

♦ SZÁZADOK LEGENDÁI ♦

Az akt. Irta: Malonyai Dezső. A klasszikus és modern festőművészek remekműveinek számos illusztrációjával.

Ára 15 korona.

A jégvilág. Sarkkutatások története. Képekkel. Irta: dr. Cholnoky Jenő.

Ára 15 korona.

A Rokoko. Korrajz. Irta: Adorján Andor. Képekkel.

Ára 15 korona.

A Biedermeier. Korrajz. Irta: dr. Farkas Zoltán. Képekkel.

Ára 15 korona.

✱ MINDEN KÖNYVNÉL 10% FELÁR ✱

Singer és Wolfner kiadásai

A FRANCIA FORRADALOM

Irta: FARKAS PÁL

Ez a két kötetből álló könyv a francia forradalom nagy tragédiáját mondja el. Azzal a pillanattal kezdődik, amelyben az aggyastyan Voltaire kocsija 1778-ban megjelenik Páris sorompójánál, hogy a tizenharmadik század szellemi forradalmának tükörképét utolsó diadalára vigye és a Szt.-Roche templom kölépcső előtt végződik, ahol 1795 Vendémiaire 13-án egy fiatal, fekete haju, halvány arcú tábornok, Bonaparte Napoleon karszicsal löveti össze a forradalom jakobinus maradványait. A két kötet ára 15 korona

NÁPOLEON Irta: FERESS LÁSZLÓ

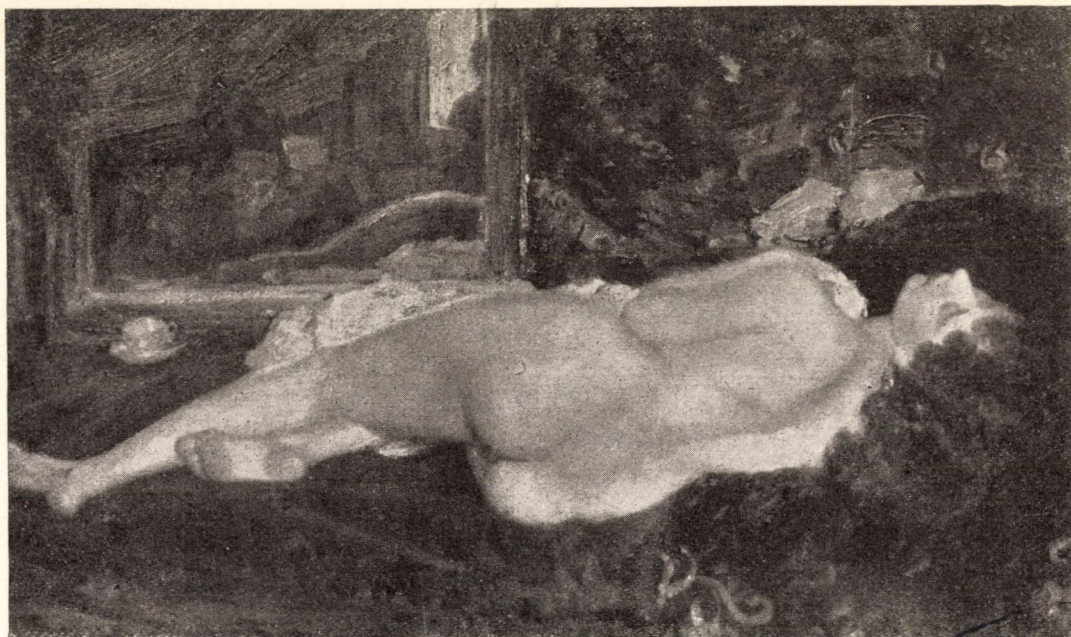
A sziklás Korzikán nehéz menekülés és halálos veszedelem között kezdődik ez a kivételes emberi pálya, delepontja pedig az az ünnepes óra, amelyben Krisztus földi helytartója az ajacciói ügyvéd fiának fejére teszi a császári koronát. A ragyogó diadalok egész sorozata jön, majd a világ urának első bukása s egy rövid feltámadás csalogka fénye után a végső elmulás az óceán magányos szikláján. A négy kötetből álló regény ára 24 korona.

CSÁSZÁRSÁG

Irta: ADORJÁN ANDOR

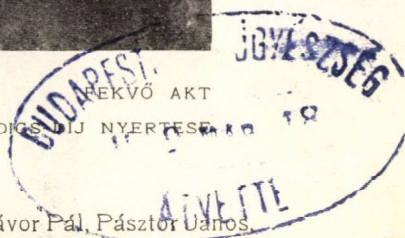
A Császár nevéhez fűződő kor minden intim részlete kitarul itt előttünk, az erkölcsök, a divat, a színház, a politikai szalonnok, az empire-ládácskába rejtgetett levelek titkai, az irodalom és művészet óvatos intrikái, a csipős és mulatságos pletykák, a híres és hírhedt szerelmek cselszövényei, minden, amiről a hivatalos történetírás hallgat s aminek csak eredményeiről számol be. A két kötet ára 15 korona.

MINDEN KÖNYVNÉL 10% FELÁR

CZENCZ JÁNOS

BUDAPESTI
KÖNYVTÁR
A RUDIGS ÚJ NYERTESEI

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1918—19. ÉVI TÉLI KIÁLLITÁSA

A háború végét kellett kivárnunk, hogy a Múcsarnok ismét visszaadassék eredeti rendeltetésének s benne ezidén végre megnyilhatott a Képzőművészeti Társulat téli kiállítása. A hadi kórház felosztása után valóságos restaurálási munkát kellett végezni, hogy a megviselt épületnek nyolc terme ismét alkalmassá váljon kiállítási célokra. Ezt a helyreállító-munkát nagy körültekintéssel és izléssel oldotta meg Hikisch Rezső építőművész. S az újjászületett nyolc teremben rendezték el a művészcsoportok az eléggé bő, 458 számból álló anyagot.

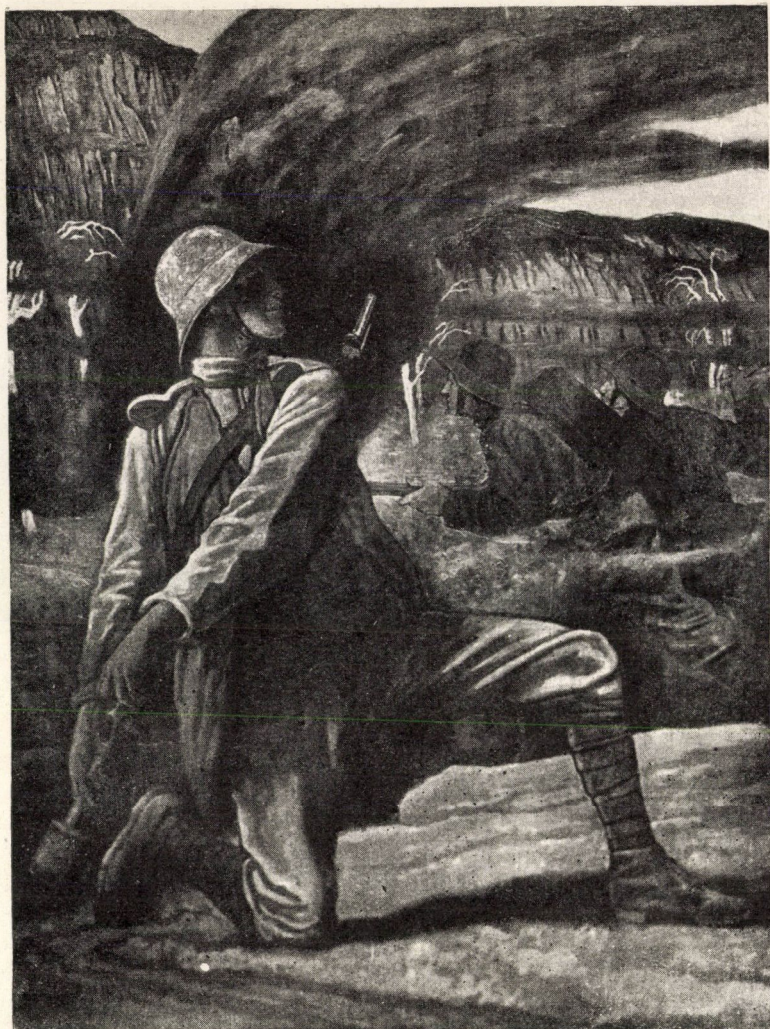
Feltűnő jellemvonása ennek a kiállításnak a kisebb méretű képek nagy száma, ezek sorában is az alakos kép az uralkodó, míg a tájképek száma nagyon megcsappant. A közönség mindjárt a megnyitás napján ritka nagy érdeklődést mutatott az új kiállítás iránt s valósággal megtöltötte a termeket, amelyekben dicséretre méltó izléssel rendezték el a kiállításra küldött műtárgyakat, a rendezők, Kézdi Kovács László,

Pentelei Molnár János. Jávor Pál, Pásztor János, Horvai János és Róna József.

Ebben az évben is elkülönítve mutatták be az egyes művészcsoportok a legújabb alkotásaikat. A «Független művészek»-nek az első, második és nyolcadik terem jutott, az «Új művészek»-nek a harmadik és hatodik terem, a «Szabad művészek»-nek a negyedik, ötödik és hatodik terem, a három szobrászcsoport és a grafikusok művei egyesítve a hetedik terembe kerültek. Az így csoportosított anyagot az alább következő sorokban ösmertetjük.

A «Független művészek» csoportjában feltűnik nagy sora az arcképeknek, amelyek szinte uralkodó elemévé lettek egy-egy falnak. Legfrissebb arcképeiket mutatták be Endrey Sándor, Bachmann Károly, Glatter Gyula, Balló Ede, Merész Gyula, Béli Vörös Ernő, Burghardt Rezső, Papp Sándor, Paczka Ferenc, Vas Ferencné, Túry Gyula, Frank Frigyes, Glatter Ármin, Marich Rómeo, Benjamin Hermann, Izay Károly, s e kategóriába sorozható Komáromi Kacz Endre «Elegiá»-ja is és Pilch Dezső egyik képe. Ezekhez csatlakozik az alakos képek hosszú sora, amelyek részben életképek, részben aktok, kis részben háborús vonatkozásúak. Az utóbbi kategóriába tartozik Körösfői

KÖRÖSFŐI KRIESCH ALADÁR KÉZIGRÁNÁTOT VETŐ KATONA
A NAGY ARANYÉREM NYERTESE

Kriesch Aladár két képe, Gy. Sándor József, Kimm Frigyes, Földes Imre és Borzássy Béla képei. Az élet békésebb jeleneteit, apró fordulatokat, olykor tréfás epizódjait mutatják be Bednár Bednár János, Páldy Zoltán, Nádler Róbert, Jámbor Lajos, Kallós Árpád, Kampis János, Kazacsay Geróné, Kováts József, Kövesdy Géza, Czencz János, Wolff Károly, Gábor Móric, Krutsay Ferenc, Gergely Imre, Náray Aurél, Juszkó Béla, Mihálovits Miklós, Spányik Kornél, Pörge Gergely, Borszéky Frigyes, Sándor Béla, Uferbach Jenő, részben ugyanezek a szerzők aktokat is küldtek. Az állatkép-genret Heyer Artúr, Erdőssy Béla, Vas-

tagh Géza, Rainerné Istvánffy Gabriella munkái képviselik. Eléggé bőven akad e csoportban az intériour is, nagyobbára efajta tárgyuak Koszkol Jenő, Edvi Illés Jenő, Farkasfalvi Imre képei, más, építészeti vonatkozású képeket Nadler Róbert, Déry Béla, Szász Jenő, Madarász Gyula, Edvi Illés Ödön, Krón Béla, Markó Ernő, Kató Kálmán, Kóbor Henrik, Kárpáthy Rezső, Egerváry P. Ágost, Undi Mariska, Horvai Ilona állított ki. A vásár, a falu, kert, mező s végül a messzinyúló veduta hangulatait adják Gergely Imre, Csapó Jenő, Hilberth Irén, Grabovszky Emil, Nagy Ernő, Reichl Kálmán, Gimes Lajos, Sárdy Brutus, Nagy Lázár, Kézdi Kovács László,

ZÁDOR ISTVÁN

EBÉDLŐ

A KIS ARANYÉREM NYERTESE

Páris Erzsi, Pörge Gergely, Gerster Károly, Kalmár Ágnes, Mousson Tivadar, Pállya Károly, Kacziány Ödön, Vass Elemér, Semjén Ferenc, Bottka Miklós, Rubovics Márk, Ritter Gyula, Gaál Ferenc s mások művei. A legváltozatosabb tárgyú csendéletek sorakoznak ezek mellé. Ily képet küldött Englerth Emil, Lakos Alfréd, Wolff Károly, Gerritsen Vilmos, Bachmann Károly, Krutsay Ferenc, Litkei Antal, br. Pongrácz Sarolta, Bükkerti Mariska, Csermely János, Dolányi Ida, hg. Lónyay Eleménné, Opper Magda, Komáromi Kacz Endréné, Sárkány Gyula, Molnár Z. János, Klammer Mariska.

Az «Uj művészek» csoportjában sem kisebb a tárgybeli változatosság. Arcképet Csikos Anti, Rózsaffy Dezső, br. Hatvany Ferenc, Belányi Viktor, Gara Arnold, Glatz Oszkár, Tatz László, Kunwald Cézár állított ki, egyéb figurális képet, magános alakokat, tanulmányokat és életképeket Barta Ernő, Basch Andor, Hermann Lipót, Kada Alajos, Szüle Péter, Tornai Gyula, Ruszti Gyula, Berkes Antal, Stein János, Sautner Lipót. Mint a nagy háború emlékei kerültek a falakra Dobai Székely Andor és Bán-sághi Vince képei. A tájképet, különféle, részben architektonikus válfajaiban is, Wagner Géza, Szlányi Lajos, Kohner Ida, Bosznay Ist-

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN GUNST KLÁRIKA ARCKÉPE
A KIS ARANYÉREM NYERTESE

ván, Pállya Celesztin, Vidovszky Béla, Herrer Cézár, Horti Ede, Börtsök Samu, Bruck Hermína, Záhonyi Géza, Szöllősy János, Volkmann Artúr, Tolnay Ákos, Kunffy Lajos munkái képviselik ebben a csoportban. Ehhez csatlakozik az intérieurők sora: Zádor István, Bruck Miksa, Keményffi Jenő, Vitéz Mátyás, Boemm Ritta festményei, továbbá virág- és csendéletképek, mint amilyenek Pentelei Molnár János, Pállya Celesztin, Dobay Ferenc, Fesztyné Jókai Róza, Belányi Viktor képei. Állatképet Zombory Lajos küldött.

A harmadik csoport a «Szabad művészeké». A rendelkezésükre adott negyedik termükbe kívülük még szobrászok is kerültek, kisebb, többnyire arcképet vagy aktot mutató műveikkel. Ezek sorában láttuk Sidló Ferenc, Pásztor János, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Stróbl Alajos, Szentgyörgyi István, Horváth Géza plasztikai alkotásait. A többi kiállított műtárgy olaj-

festmény és pasztell, amelyek sorában háborús vonatkozású tárgyakat dolgozott fel Silligai Ferenc, Józsa Károly, Moldován Béla és Váradgy Gyula, az élet drámai vagy békésebb motívumait, a genre különféle nemeit pedig Kornai József, Telkessy Valéria, Lasz gallner Oszkár, Nagy Vilmos, Pap Emil, Kukán Géza, Mihály István, Csuk Jenő, Kövér Gyula, Márton Ferenc, Perlrott Csaba Vilmos, Andrásházi Kasnya Béla, Kálmán Péter, Czigány Dezső, Jávor Pál, Udvargy Géza, Feiks Alfréd, Kemény Nándor. Arckép aránylag kevés van e csoportban, ezt a műfajt képviseli Mányai József Királyfalvi Kraft Károly, Berón Gyula, Károlyi Lajos egy-egy festménye, Intérieuröket is láttunk e csoport két termében, még pedig Teplánszky Sándortól, Hollán Erzsitől, Éder Gyulától, Rombay Istvántól, Knopp Imrétől, falu- és utcacézeteket, városképet, architektonikus látképet Freckay Endrétől, Reischl Ká-

ENDREY SÁNDOR

ÖNARCKÉP

A RÁTH GYÖRGY-DIJ NYERTESE

rolytól, Faragó Gézáttól, Moldvai Krajna Jánostól, Csalány Bélától, Knoppné Curtis Gertrudtól, Bardócz Árpádtól, egyéb táj- és hangulatképeket Leidenfrost Sándortól, Faragó Gézáttól, Ujváry Ignáctól, Kiss Kálmántól, Körmendi Frimm Ervintől, Nagy Dánieltől, Katona Nándortól. Csendéleket Krümmerle Pál, Kacziány Aladár és Romek Árpád küldött.

Az utolsó nagy, oszlopcsarnokos terem a szobrászoknak és grafikusoknak jutott ki. Az utóbbiak különböző technikájú művekkel szerepelnek, így rézkarcot állított ki Kron Jenő, vízfestményt Kardos Böske, Szmrecsányi Ödön, Makoldy József, Leszkovszky György, Garzó Bertalan, Neogrády Antal, Baranski László, Mészárosné Kisfaludy Mariska, özv. Gerhardt Alajosné, tussrajzot Ambrus Miklós, Kőszeghy Marianne, Egyed Erna, egyéb technikájú grafikai lapokat Pravotinszky Lajos, Gregersen Hugó,

Dienes László, Kron Béla. A többi kiállított tárgy megannyi plasztikai mű. Képvisele van itt minden plasztikai anyag s minden nagyság, a kis plakettől el egészen az életnagyságot többszörösen felülmúló méretig. Kisebb-nagyobb plaketteket, érmekeket s rokon műtárgyakat látunk Berán Lajostól, Csillag Istvántól, Székely Móricától, Szász Vilmostól, domborműveket küldött Konyarek János, Vaszary László, Margó Ede, Ambrus Kamilla, Korányi Felicitás. A képmás nem oly nagyszámú, mint látni szeretnők: a megrendelők még mindig nem barátkoztak meg a faragott vagy mintázott portréval. Ily műveket küldött a többi közt Murányi Gyula, Lányi Dezső, Farkas Béla, Somogyi Sándor, Keviczky Hugó, Stróbl Alajos, Orbán Antal, Damkó József, Esső Erzsébet, Schulek György, Hajdu Rezső, végre tanulmányfejeket, aktot, életképszerű alakot Siklódy Lőrinc, Glatte

KÁLMÁN PÉTER

HEGEDÜLŐ NŐ

A RÖKK SZILÁRD-DIJ NYERTESE

Gyula, Schwarcsuk Lajos, Kapitány József, Gádor István, Rápolti Lajos, Biró Lajos, Lukácsy Lajos, Garam Sándor, Zilzer Hajnalka, Hatvany Lajosné, Beszédes László, Istók János, Vas Viktor, Adrejka József, Tenkács János, Kiss György, Kreipel Kalotai Ottó, Székely Károly, Gémes Gindert Péter, Martinelli Jenő. Medgyessy Ferenc, Maugsch Gyula, Horvai János síremlék-tervezeteket állított ki.

A kiállítás mintegy kétszázötven festő és szobrász legujabb munkásságáról számol be. Ez a munkásság nem a legjobb viszonyok közt folyt, mégis kétségtelen, hogy a művészek nagy szorgalommal és buzgalommal folytatták a nehéz időkben is a munkát és már ezzel is rászolgáltak a közönség elismerésére. Ez bizonyára nem marad el s a Múcsarnok remélhetően zavartalanul fogja ezentúl festészetünk és szobrászatunk további fejlődését bemutatni imént visszaszerzett régi hajlékában.

KRÓNIKA

Az Iparművészeti Múzeum, amely utóbbi években, főként a háborús viszonyok miatt, sajnálatosan keveset hallatott magáról, rendkívül becses anyagot rejtő kiállítással törte meg e csöndet, amely április 14-én nyílt meg. Textilgyűjteményéből egy sorozat régi magyar hímzést tett közszemlére, kiegészítve ezeket magánosok és testületek (Nemzeti múzeum, Felsőmagyarországi Rákóczi múzeum, Besztercebányai Városi múzeum, Orsz. Házipari Szövetség) tulajdonában lévő hasonló természetű munkákkal. A közönség e XVI., XVII. s főleg XVIII. századból eredő hímzéseken régi iparművészetünk pompájának és magyarságának ismertette meg egy fejezetét. A formák és technikák vándorlása következtében, a textilművészetet ebben az időben kétfelől is éri idegen, külföldről jövő hatás, délről az olasz

SZMRECSÁNYI ÖDÖN

HAJTÁS UTÁN

AZ ESZTERHÁZY-DIJ NYERTESE

reneszánsz, kelet felől a török hatás, — de mindez megemésztődik, átalakul s végül oly vonásokat mutat, amelyekben a faj stilsalkotó ereje van jelen. A múzeum «uri hímzések»-nek nevezi ezeket a hímzéseket, azon az alapon, hogy részben otthon készültek magyar úri familiák tűzhelyénél, s részben céhbeli «hímzőnők» produkálták őket nemes hölgyek használatára. A nép hímzéseivel szemben természetesen nemcsak így külsőleg, hanem formailag, ízlés dolgában is különböznek, viszont kétségtelen, hogy e különbözőség mellett megvolt a kölcsönhatás is az úri és a népies holmi közt.

Az Ernst-múzeum negyedik aukcióját tartotta meg április 15-én és a következő napokon. Megelőzőleg néhány napon át az aukció anyaga kiállítás gyanánt közszemlére volt téve. Mint az Ernst-múzeumnak a háború alatt lefolyt egyéb aukciói, ez is a közönség, a gyűjtők, az új és régi vásárlók élénk érdeklődésével találkozott, a rendkívüli műtárgykeresletnél fogva nem egy darabjának pénzbeli értékét az árverezés hulláma ugyancsak magasra szökkenette. Az az amateur-láz nem vibrált ugyan az

aukció körül, ami a Kilényi vagy Holitscher-gyűjtemények árverését tette nevezetessé, az árak sem érték el azt a fokot, az oka azonban ennek az volt, hogy az árverésre került anyag sem a maga egészében, sem egyes darabjaiban nem volt a Kilényi-gyűjtemény mellé állítható. Az aukció gerince Vay Péter gróf gyűjteménye volt s ezenkívül más magángyűjteményekből származó műtárgyakat is tartalmazott. Képek mellett miniatűr, porcellán, fajansz, bronz-holmi, elefántcsontfaragvány, üveg, ezüst, arany és zománccselencék, csipkék, gobelinek, szőnyegek, szövetek, fafaragványok, bútorok kerültek árverés alá. Művészi érték szempontjából az iparművészeti anyag jelentősebb volt, mint a pikturai. A képgyűjtemény túlnyomó részét régi ismeretlen mesterek, spanyol, olasz, németalföldi, francia történeti iskolák modorában készült művek adták. A szerzők szerint megnevezett munkák nevezetesebb darabjai: Gerbrandt van den Eckhon («Cimon és Efigenia»), Chardin («Csendélet»), Giovanni Francesco Guercino («Noe és három fia»), Hieronymus Bosch («Paduai szent Antal megkísértése»), Bourguignon («Lovas csata»), Munkácsy Mihály («Rózsehordó

KUKÁN GÉZA

SZTRÁJK

A BR. KOHNER ADOLF-DIJ NYERTESE

nő.), Dumont, Fragonard, A. Theer, Barabás, Kriehuber miniatűrjei.

Az idén tíz esztendeje volt annak, hogy megalakult az az egyesület, amely a képzőművészet terén működő nők érdekeit szolgálja. Ez a speciális tömörülés, a «Magyar Képzőművészek Egyesülete» minden év tavaszán rendezett kiállítást, az április 26-án megnyitott tárlata tehát a tízesztendős forduló alapján jubiláris tárlat volt. A kiállításon hatvankilencen vettek részt, akik közül nem egy festőnő más tárlatokról is évek óta előnyösen ismert nevű. A kiállítás természetesen nem szűkölködött a festőnők által hagyományosan kultivált és nem épen bő művészi változatosságot reprezentáló virág-csendéletekben. A résztvevők névsorából, jelentősebb munkák festői gyanánt a következőket említjük meg: Bruck Hermína, Büttner Helén, Dolányi Ida, Hadzsy Olga, Kardos Böske, Katonáné Madarász Adél, Komáromi Nagy Endréné, Lichtenbergné Propper Aranka, Müller Ágosta, Páris Erzsi, Rauscher Juliska, Schütz Julcsa, Szinyei Merse Rózsi, Telkessy Valér, Undi Mariska, Vas Ferencné, Vámosyné Eleőd Karola.

A «Múterem» helyiségeiben a budapesti közönségnek először mutatkozott be Eder János, aki a magyar művészetet porondján új ember. Gyűjteményes kiállítása, amely május 15-én nyit meg, egy kitűnő készségű, erős disciplinán nevelődött festőt reprezentált. Festményein egy komolyságra hajló lélek érzésvilága csapódik le. Több képe háborús élmények emlékét őrzi, így a «Tájkép keresztel és sebesültekkel», «Sebesült honvéd a Kárpátokban», «Az akasztott», mindmegannyi kísérteties vízió. Csendéletei tompított fényűek, puritán egyszerűséggel éreztetik a tárgyak anyagát, az arckép nála nem pusztán szín és forma-probléma, a modelljein spirituális vonást ragad meg, karaktert. Érdekes, különös ember Eder János, aki tulajdonképpen Hans Eder, a munkái így vannak szignálva, brassói születésű szász. Festészetének egyik polusa a modern München, a másikkal Van Gogh pikturájába kapcsolódik. Képeit férfias erő alakítja, a színt sokszor valóságossá cdagyömöszöli a vászonra, bár mindez ezért nem a kicsattanó temperamentum heve. Tehetsége még a forogás stádiumában van, mintha válaszúton volna, mindazonáltal

CSUK JENŐ

GULYÁSBOJTÁR AZ ECSEGI PUSZTÁN
A WOLFNER GYULA-DIJ NYERTESE

abban, amit eddig produkált, már észre lehet venni egyéni hajlandóságait.

Az Ernst múzeum öt fiatal művész munkáiból rendezett szezonzáró kiállítást, amely május 15-én nyílt meg. A résztvevők: Czencz János, Jobbágyi Gaiger Miklós, Orbán Dezső, Gy. Sándor József, Szász Vilmos. Czencz János a fiatal gárda egyik legismertebb embere. Könnyen, megvesztegető készséggel fest, képein a szín bizonyos érzéki hatással jelenik meg. Czenczet tanítványi viszony fűzi Csók Istvánhoz, ezt a kiállításon nem egy képéről leolvashatta a szemlélő, viszont konstatálhatta azt is, hogy vannak oly természetű új munkái,

amelyek ily külső reminiscenciától mentesek. Orbán Dezsőt hét-nyolc évvel ezelőtt a piktura egészen más tájékán láthattuk, mint ahol most halad előre. Komponált, tér és formaproblémák foglalkoztatták, s mint az egykor oly heves vitákat keltett «Nyolcak» nevű festőcsoport tagjai közül mások is, törekvését Cézanne irányába kapcsolta be. Ennek a képszerkesztő hajlandóságnak, spekulációnak ma semmi nyoma. Már a mult esztendőben a Könyves Kálmán szalonjában bemutatott képei is rávilágítottak arra a változásra, amellyel Orbán Dezső a naturalizmus felé közeledett, s hová mostani munkáiban teljesen elérkezett. Jobbágyi Gaiger

KEMÉNY NÁNDOR

IGAZI BOLDOGSÁG

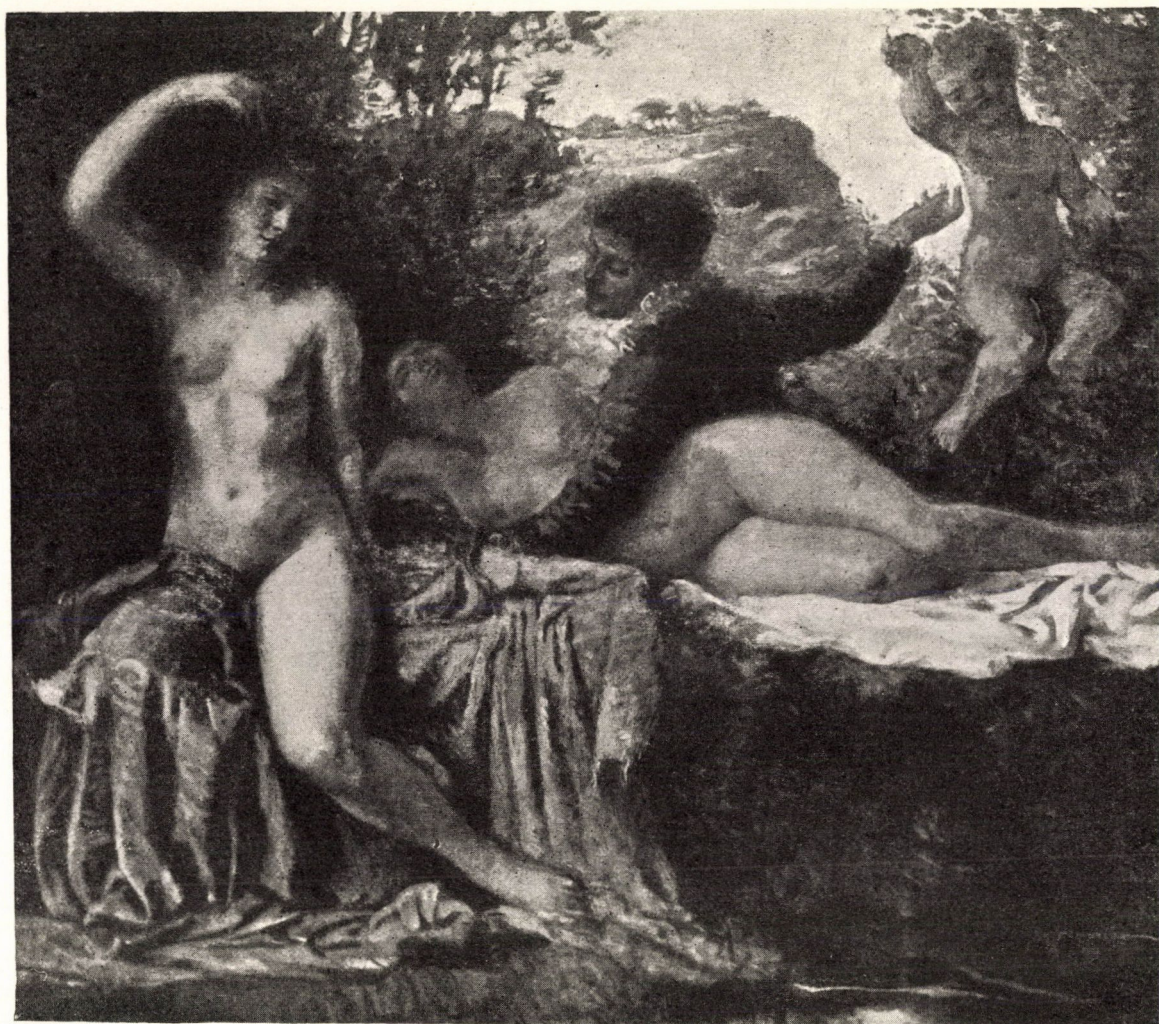
A LIPÓTVÁROSI KASZINÓ DIJÁNAK NYERTESE

Miklós arcképeket és akt-kompozíciókat állított ki. Gaiger új név, s fiatal korához képest meglepő technikai készséggel, ízléssel, nem mindennapi festői intelligenciával rendelkező Ferenczy-tanítványt jelent. Gy. Sándor József rézkarcokat mutatott be, amelyek élesen szembehelyezett fény- és árnyékmasszáikkal Brangwin stílusával tartanak közösséget, Szász Vilmos plakettekkel és elefántcsont-faragásokkal szerepelt.

A cs. és kir. sajtóhadiszállás művészeinek munkájából rendezett kiállítás május 19-én nyílt meg a Szépművészeti Múzeum földszintjén. A kiállítás, mint megelőzőleg, most is

magyar és osztrák csoportra oszlott, amelyekben a sajtóhadiszállás valamennyi tagja szerepelt több-kevesebb művel, s az akadémikus irányzattól a legfrissebb törekvésekig igen különböző festői irányok voltak benne képviselve. Rendszeres és kimerítő ismertetése e háromszázhatvan képet és szobrot számláló tárlatnak messzire vinne, itt csupán annak megemlégtetésére szorítkozunk, hogy a kritika egybehangzó véleménye szerint, a sajtóhadiszállás kiállítása művészi fajsúly szempontjából gazdagabb és tartalmasabb volt, mint az előzőleg rendezett két kiállítás.

Ez részben következménye annak, hogy a

HERMANN LIPÓT

PÁSZTORJÁTÉK

AZ ERZSÉBETVÁROSI KASZINÓ DIJÁNAK NYERTESE

művészek jobban megismerték, bensőbb módon tanulmányozhatták azt a világot, amely eleinte a maga újszerűségével reájuk zudult, de másrészt következménye annak is, hogy az anyagot szerencsés kéz válogatta össze, hogy bár a hadtörténeti érdekességnek nem volt híjjával, a hangsúlyt a művészi érték szuverénebb érvényesülése, a képek artistikus mondanivalói adták meg. Az osztrákok közül különösképen Oscar Laske-t kell kiemelnünk, némi japános kompozíció-felfogásra valló két képét («Belgrád ostroma», «Barrikádok ostroma 1915 október 9. Belgrádban»), a mieink közül Mednyánszkyt, ezt az örök fiataiságú mestert, aki művészeté-

ben a háborús évek alatt valósággal elektrizálódott, aki a magyar katona nyomában emberi szívét vitte, nemcsak a tudásának, festői készségének van köze mindahhoz, amit a frontról, a táborok mellől vászonra rögzített, az érzésvilága, a lelke formálta őket színes látományokká.

A sajtóhadiszállás tárlatán a következő művészek vettek részt. Magyarok: Vaszary János, Rippl-Rónai József, Bató József, Vadász Miklós, Basch Andor, Kallós Árpád, Horthy Béla, Körmendi Frim Ervin, Kölber Dezső, Márffy Ödön, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Sidló Ferenc, Körmendi Frim Jenő, Maróti Géza, Vesztróczy

MOLDOVÁN BÉLA

1918

A TOLNAI SIMON-DIJ NYERTESE

Manó, Déry Béla, Ligeti Miklós, Zádor István, Márton Ferenc, Körösfői K. Aladár, Farkas István, Juszó Béla, Kubinyi Sándor, Frank Frigyes, Makoldy József, Remsey Jenő, Vas Elemér, Vágó Dezső, Pravotinszky Lajos, Baránszky E. László. Osztrákok: Alexander Pock, Friedrich Pautsch, Karl Sterrer, Princ Karl Ludvig, Benjamin Strasser, Nikolaus Schattenstein, Viktor W. Kraus, Max Poósch, Rüdiger Wintzen, Hans Larvin, Ferdinand Pamberger, Wladimir Jarocki, Anton Karlinski, Oswald Roux, E. Morino Pick, Leonard Witrovski, Ludwig Graf, Karl Hassmann, Rudolf Konopa, Anton Kolig, Ludwig Strauch, A. F. Harta, Armin Horovitz, Moritz Goschell, Victor Hammer, Leo Delitz, Alfred Basel, Wilhelm Dachauer, Ferdinand Kruis, E. Kozel, Hubert Zwickle, Josef Jost, Albert Janesch, R. H.

Kossak, Franz Thiele, Georg Gerlach, Jehuda Epstein, Kario Graupa, Philipp Kaufmann, Erwin Puchinger, Maximilian Pollak, Philipp Kaufmann, Theo Matejko, Oscar Wiedenhofer, Heinrich Hönich, Heinrich Révy, H. Buchta, Hans Stalzer, Alfred Gerstenbrand, Ferdinand Staeger, Albert Janesön, Ludwig Hesshaimer, Arthur Haan, Ferdinand Winkler, Robert Franges.

A Nemzeti Szalon május 19-én nyitotta meg szokásos tavaszi tárlatát. A kiállításon több több mint kétszáz művel a Szalon rendes kiállítói vettek részt, túlnyomóan a fiatal művésznemzedék tagjai. Általában a naturalista festői irányzat termékeivel találkoztunk a tárlat képei közt, s a két mester, Katona Nándor és Körösfői K. Aladár munkái mellett a következők műveit jegyeztük fel: Bardócz Árpád, Béli Vö-

RUSZTI GYULA

KÁNAÁNI LAKOMA

rös Ernő, Beron Gyula, Bottka Miklós, Déry Béla, Dolányi Ida, Edvi Illés Ödön, Feiks Alfréd, Frank Frigyes, Jaschik Álmos, Károly Ernő, Kató Kálmán, Körmendi Frim Ervin, Lovaghy Dénes, Mendlik Oszkár, Merész Gyula, Müller Ágosta, Náray Aurél, Gy. Sándor József, Zá-honyi Géza, a szobrászok közül Horvai János, Szamosi Soós Vilmos.

Az a föllendülés, amely a közönség érdeklődésében, a termelés fokozásában, a műtárgyak árának magasra szökkenésében a háborús évek alatt érezhető volt, új kiállítási helyiségeket is létrehozott. E helyiségek közül való a «Képirók-képfaragók» szalónja, a piaristák Váci-utcai palotájának első emeletén, ugyanott, ahol megelőzőleg már ekzisztált — nagyon is rövid ideig — egy «Derengés»-nek nevezett, hasonló célzatú vállalkozás. A «Képirók, képfaragók» megnyitó kiállítása szerencsés jegyben történt, a komoly igényű közönségre pályázott. Egy jeles magyar mester, Tornyai János

és egy hivatott — azóta sajnós, már elhalt — fiatal tehetség, Csáky László festményeit mutatta be. Junius 1-én nyílt meg ez a kis tárlat, amelyen Tornyai Jánost nem ismertük meg új oldalról, de művészi skálájának teljes zengésével bontakozott elénk. A festő szenvedélyes, kitörő temperamentumának melegsége ott élt ezeken a képeken, amelyek az Alföld hatalmas távlatait zárják magukba, felhős borulatok és csöndes esthajnalok emlékeit őrzik. Jellemző termékei a művész néhány tónusra lefokozott, két-három lapidáris színellentétre épült impressziós stílusának. A fiatal, eddig még kevésbé ismert Csáky László tájképeket mutatott be, falusi motívumokat, amelyek tavaszi virágzásba borulnak. Világos, gyöngéd színek harmoniáját szólaltatta meg képein, amelyek erősen dekoratív, stilizáló hajlandóságot árultak el.

A Szépművészeti Múzeum grafikai osztályának XXVIII. kiállítása junius 9-én nyílt meg, «Callot és köre» címmel. A kiállítás a régi

NAGY VILMOS

UTOLSÓ NAPSUGARAK

francia grafika egy fejezetét tárta a közönség elé, amely Jaques Callot neve köré vonható. Callot mint a rézkarcoló tú szuverén művésze Rembrandt, Hogarth és Goya után jár. Abból az ezerhatszáz lapból, amely művészeti örökségként utána maradt, egy jellemző kollekciót mutatott be a múzeum, amely a fiatalon, negyvenkétéves korban elhalt művésznak egyaránt megvilágította az olasz barokk-tradíciókkal való kapcsolatait, s azt a továbbfejlődést, amellyel originalitása áttöri a konvenciókat. Különösen az «Ötletek», capricciók vallanak arra a Callot-ra, aki a merev formalizmusba való elmerülés helyett az életet nézi s szólaltatja meg frissen és közvetlenül. A század első felében működő

Callot annyiban is különbözik az előtte járt grafikusoktól, hogy nála a rézkarc és metszet öncélú, nem merül ki csupán a mások alkotásainak, festők képeinek reprodukálásában, hanem fantáziájának termékeit, saját mondanivalóit közvetíti. A vonalnak a formát magába záró erejére épül stílusa, rendszerint egyenletes, fényelosztással, mély árnyékellentétek nélkül. Lapjain a francia esprit árad, s mint valami könyvből, úgy olvashat róluk a kulturhistoria is, mert bibliai illusztrációin kívül, rézkarcain kora társadalmának típusai élnek. Az olasz és francia udvarok ünnepélyeit örökíti meg, pompás fölvonulásokat, vásárt és vitézi tornajátékot, párisi részleteket, katonai gyakorlatokat,

UJVÁRY IGNÁC

ÖREG NYÁRFAERDŐ

a commedia dell Arte színészeit, s egy sorozat metszete a harmincéves háború kegyetlen világának tükörképe («Misères et les malheures de la guerre»). A kiállítás Callot-ot befolyásoló két mesternek Philippe Thomassin és Antonio Tempestanak, valamint Giulio Parigi és Remigo Cantagallina, Jacques Bellange néhány lapját, Stefano della Bella-nak pedig egész kollekcióját mutatta be, aki a művész követői közül a legjelentékenyebb, tudásban közel jár mesteréhez.

Lakatos Artur gyűjteményes kiállítása június 10-én nyílt meg a Nemzeti Szalonban. Lakatos a háborút megelőző években főleg iparművészeti téren szerzett ismert és érdemes nevet. Festői tevékenysége háttérben maradt. Most a közönség mint festőt részletesen, mai képességeinek megfelelően ismerhette meg. Azok a körülmények azonban, amelyek közt Lakatos festői képességeit foglalkoztathatta, korántsem voltak kedvezőek, irigylésre méltóak és festésre ingerlők. Képei messzi idegenből jöttek, távol hazájától, ahol Lakatos fogolytársaival egyetemben rab-kenyeret fogyasztva reménykedett a hazatérés percében, amely már-már

egyedül tartotta fenn benne az életenergiát. Idáig ez volt az első kiállítás, amelyet hadifogságból hazatért magyar tiszt rendezett fogságban készült műveiből.

A kiállítás katalógusának előszavában írja Lakatos: «A szerb harctéren 1914 december 13-án Ripanjenál hátvédütközetben estem fogságba. Nisben internáltak a szerb tiszti gyűjtő fogolytáborba, hol egy évet töltöttem különféle viszontagságok között. Eleinte rossz dolgom volt, hetvenen voltunk együtt egy hodályban, — de aztán a szerb parancsnokság közegei figyelmesek lettek rám és több más művészi foglalkozással bíró pajtásommal egy szobát adtak hetünknek (3 festő, 2 építész, 2 szobrász), hol annyi hely volt, hogy foglalkozhattunk a nekünk való munkákkal, festhettünk, rajzolhattunk, mintázhattunk. Volt olyan idő is — igaz csak hat hétig tartott — hogy az őrség kísérete mellett kijárhattunk a városba festeni utcarészleteket. Közben kollegákat festettem és a közös szórakozás céljából rendezett színelőadásokhoz is mint díszletfestő, plakátrajzoló hozzájárultam. Festéket, anyagot a szerb parancsnok, Popovics és

HORVAI JÁNOS

SÍREMLÉK-TERVEZET

Lazarevics őrnagy nekünk. Belgrádból, Sofiából, Salonikiból hozatott. A legtöbb festéket azonban sajátkezűleg kellett porfestékből előállítani. 1915 októberben, mikor a szerbekre nézve oly végzetes offenzíva megkezdődött, mindnyájunkat, vagy 600 tisztet, kilakoltattak és gyalog elindítottak Szerbia-Albánián át Valonába. Az út 2 hónapig tartott, havas hegyeken, folyókon híd nélkül, az albán mocsarakon át, tifusz, kolera járványok közepette, hiányos élelmezés és podgyász nélkül tettük meg. Képeimet lefejtettem, tekercsbe csavartam és így sikerült legnagyobbreszt magammal hoznom. Igaz, hogy egyebet nem vittem a holmimból. Olaszországban azután két évig voltam még három helyen. Elba szigetén, hol Napoleon egykori internálási helyén voltam elhelyezve, Asinara szigetén (Sardinia északi partján) és Nocera-Umbra-Bagniban, egy kis fürdőhelyen, Perugia vidékén, Középolaszországban. Olaszországban anyaghoz könnyebben jutottam és festhettem amennyire az elhelyezésünk megengedte az őrségvonalon belül, de

kijárásról szó sem volt soha. Azonban a véletlen szerencse úgy kedvezett, hogy a táboron belül annyi festői témám akadt, hogy időmet eltölthettem vele és a fogság morális depressiói alul akkor amikor dolgoztam, megszabadultam. Asinarán és Nocerán különösen segítségemre volt az anyagok beszerzésében Carlo Petrucci olasz festő, a hozzánk beosztott őrség tisztje, kit általában korrekt, kifogástalan viselkedésért ki kell emelnem.

Olaszországban sokat köszönhettem kollégáimnak, (legnagyobbreszt osztrák tiszték voltak, mert német csoporthoz jutottunk, ahol 28-an voltunk magyarok), kik érdeklődésükkel a munkakedvemet sokszor újraélesztették. A fogságban való munka ugyanis nem volt könnyű.

A környezet állandóan ugyanegy volt, művészi verseny, új impressziók nem serkentették az embert. Soha nem voltam biztos abban, hogy nem veszik-e el dolgaimat, ahogy fényképező készülékeinket és fényképeinket egy félévi engedélyezés után el is vették. Szabad akaratunktól megfosztva olykor bizony igen

GLATZ OSZKÁR

JÁTSZÓ GYERMEKEK

rossz helyzetben is voltam. De túltettem magamat akkor, ha dolgozhattam. 1918. tavasz kezdetén, mint csererokkant hazatértem és hála az olasz határrendőrség előzékeny vizsgálatainak, sikerült képeimet hazahozni. Egyharmada az ott festett dolgoknak bajtársaimnál maradt, vagy azok családjaihoz jutott, különösen az arcképek, amelyek fényképek hijján keresett emléktárgyai voltak fogolybajtársaimnak». Lakatos hatvanöt fogságban készített munkát mutatott be, amelyek közt találtunk stilizált tájképeket, pointilista előadással festett dolgokat, de a legtöbb naturalista jellemű munka volt. A képekről, motívumaik alapján könnyen le lehetett olvasni, hogy a festőt három év alatt messze vitte sorsa, a háború sötét és kegyetlen élményét azonban csak egy kis kép érezte, amely albán havasokon átvándorló magyar hadifoglyok szomorú menetét ábrázolta.

Az idei szezón oly korán kezdődött, amire a kiállítások krónikájában még nem volt példa. Elsőnek a Nemzeti Szalón jelentkezett, hogy

megkezdje programjának lebonyolítását, amely mult szeptemberi tevékenységénél még élénkebbnek ígérkezik, Augusztus 30-án nyílt meg csoportkiállítása Lösschinger Hugó hagyatékából, Joachim Ferenc, Királyfalvi Károly, Páldy Zoltán, Takách Béla és Tuszky Márton gyűjteményeiből.

Egy csomó vázlat és olajfestmény volt Lösschinger Hugó hagyatéka, akiben kettős törekvésű festő élt: egyfelől nagy kompozíciótervek foglalkoztatták, s másfelől naturalista studiumokkal jónevű állatfestővé küzdötte magát. Az az anyag, amely utána maradt fejlődésmenetének jókora darabját illusztrálta. Voltak oly képek, amelyek alig jelentettek többet, egy nagyon is modellhez tapadó piktúra erőtlenségek tapogatódzásainál, a halála előtti évekből eredő művek viszont egy frissebb és biztosabb festői kéz, összefoglalóbb látás, közvetlenebb előadás eredményeit őrzik. Joachim Ferenc albániai tájképeket és figurális dolgokat állított ki, Királyfalvi (Kraft) Károly akadémikus felfogásra valló arcképeket. Páldy Zoltánt különösképen

TATZ LÁSZLÓ

KÉSZÜLŐDÉS

figurális feladatok foglalkoztatják, általában ritkán állít ki, pedig munkái rászolgálnak a nagyobb figyelemre. Tuszky Márton a háború előtt ötletes plakátjaival tűnt fel, a háború alatt katonai szolgálatot teljesített, kollekcója egy része volt az olasz fronton készített grafikai feljegyzéseinek. Gyöngyöshalászi Takách Béla ekzotikus keleti motívumokat rögzített meg akvarelljein s olajfestményein. A katalógusba írt rövid életrajz megemlíti, hogy Takách közel tíz esztendeig foglalkozott New-Yorkban festéssel, iparművészet és belső dekorációval, hosszú ideig dolgozva Louis C. Tiffany műtermében.

Az Ernst-Muzeum szeptember 8-án nyitotta meg szezonját, Rudnay Gyula és Pásztor János gyűjteményes kiállításával, Rudnay Gyula a Műcsarnok egy-egy háborús tárlatán, mindig azok közé tartozott, akiket számon kellett tartani. Amit kiállított, azzal megállította s foglalkoztatta a hozzáértőket. Mostani bemutatkozása azonban művészi eseményszámba ment.

Akik eddig figyelemmel kísérték útját s elmondhatták, hogy ismerik, konstatálniok kellett, hogy nagyon is töredékesen ismerik. A maga teljességében egy új művész bontakozott elő az Ernst-Muzeum kiállításán, a festői impetusnak, a piktori ösztönnek oly magával ragadó melegével és szuverén készségével, amely nem csoda, hogy a kritikát s a közönséget egyaránt meglepte. Erre legfeljebb csak azok voltak elkészülve, akik Rudnayról régtől kezdve tudták, hogy mit ér s mi várható tőle. Ilyenek azonban igazán kevesen voltak, mert hisz' Rudnay elrejtőző ember volt, a budapesti festőasztalok a kávéházban, a művésztársaságok nem számlálhatták tagjaik közé, egész alakja maga a személyi igénytelenség, a hangosság, a törtetés erőszakát messze elkerülő lopva járás. Igaz, hogy ami az igénytelenséget illeti, ehhez az élet szoktatta, amely hosszú időn át minden volt hozzá, csak kegyes nem, csak mosolygó és bőkezű nem. Küzködő ember

SZLÁNYI LAJOS

A KLOPACSKA SELMECZBÁNYÁN

volt Rudnay Gyula mindenképpen, makacsul birkozó az élet materiális oldalával s azonfelül természetesen magával a művészettel. Azok közül való, akiknél minden egy kártyára van feltéve, akik vagy eljutnak a művészet hamisítatlan szférájába, vagy megsemmisülnek, de a megalkuvás nem kenyerük, a fél munka, a tömeg ő kényelmességének kiszolgálása, a nyárspolgár izléssel való megalkuvás égeti lelküket, mint a vesztőhely tüze.

Most elért oda, hogy szabadjára engedheti festői vágyait, válogathat, sőt duskálhat a színek, a festéktubusok egész arzenáljában. Volt ugyanis idő, amikor Rudnay számára csak két szín jelentette a festés mindenségét, a fehér és a krapplakk, egyszerűen abból az okból, hogy több nem volt a palettáján. Innen ered, hogy ma is inkább kevés, mint sokszínű, mélyre hangolt képeiben elmaradhatlanul villan ki a fehér szín ellentétfokozó szerepe s kétségkívül innen, ebből az időből ered az is, ami

képeinek lírai tartalma, a férfias léleknek dacos és viharzó heve, a groteszk mellett a tragikus hajlamosság. Nem szelid és kedves, nem finomkodó és mosolygó ez a művészet: valami rejtett komorság vet benne árnyékot. Oly élményekből születik, amelyek a festő lelkében kitörölhetlenül hagyták meg nyomát nem az ujjongó életörömnnek, hanem annak a viharzó és önmagát emésztő szenvedélynek, amelynek neve évszázadok óta magyar bánat. Rudnay ma rálépett arra az útra, hogy a monumentalitás keze ügyében van, nem a méret, hanem a kifejezés monumentalitását értve. Képein hol a táj jelenik meg, hol emberek verődnek turbulens csoportokká, látszólag minden elrendező, szerkesztő terv nélkül s a színeknek oly illuminációjával, amely embereit és jeleneteit a valóság világa helyett a mese, a fantázia birodalmába költözteti. A kiállítás másik résztvevője Pásztor János volt, kinek bronz- és márvány-aktjai, terrakottái a fiatal szobrászt

STRÓBL ALAJOS

LISZT FERENC.

minden komoly kvalitásával reprezentálták Pásztor női testein bizonyos légység ömlik el, a körvonalak finomságát hangsúlyozza, terrakottáit magyar parasztkőről mintázza, széles, összefoglaló formaszabással, mindig a szobrász s nem az etnografus szemével látva modelljét. Az iparművészetet Lukátsovits Ily munkái képviselték, legyezők perzsa áttöréssel, himzett túlliteritők, batikok, népies motívumok modern továbbszövésével.

A Nemzeti Szalon szeptember 15-én megnyílt csoportkiállításán Conrad Gyula, Károlyi Lajos, Lénárd Imre és Wagner Géza vettek részt. Conrad Gyula, aki a grafikai legkülönbébb ágait műveli, a háborúban hosszú ideig

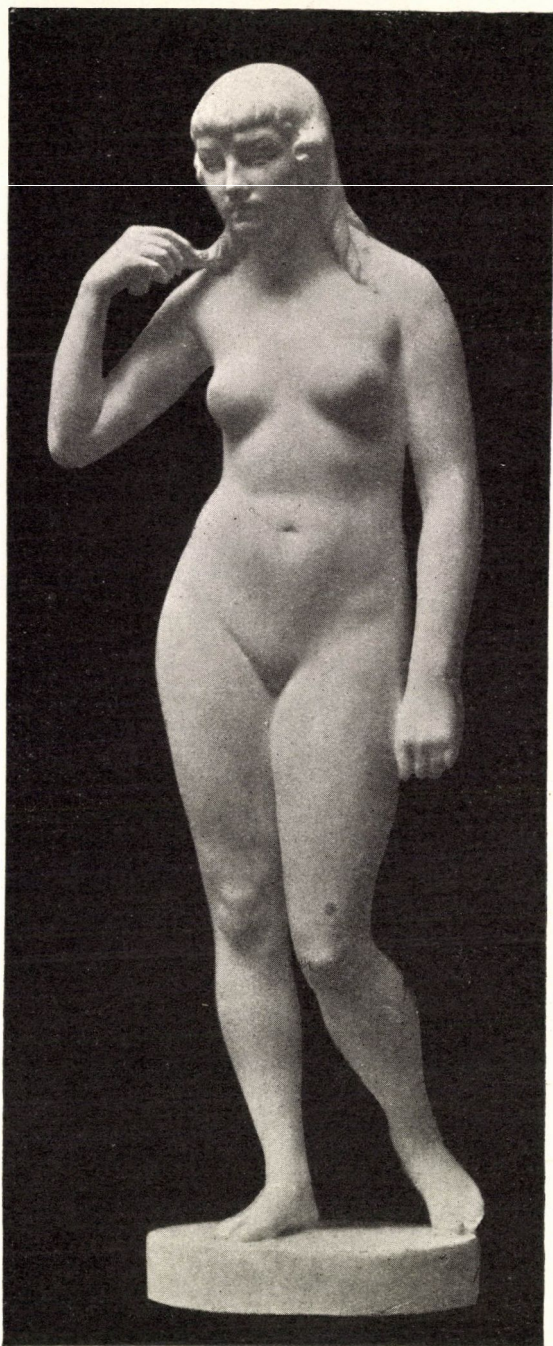
frontszolgálatot teljesített, később a sajtóhadiszálláshoz került. Az a színes rajzokból, színes fametszetekből, rézkarcokból álló kollekció, amit bemutatott, ez évek alatt történt vándorlásainak emléke, különböző harcterek vidékéről való — bár csak elvétele hadi — dokumentum. Károlyi Lajos gyűjteménye azt árulta el, hogy ez a művész, aki szegedi magányában, esztendőök hosszú során át szinte minden kapcsolatot elvágott a fővárosi művészélettel, tartalmas és nobilis egyéniség. Valaki, akit számon kell tartani, mondanivalói vannak. Természetfestő, de nem lefestő. Képeinek a fény az éltető ereje, egy gyöngéd, szenzitív lélek hangulatát tükrözik.

Azt hisszük nem lesz érdektelen, ha abból az életrajzi jegyzetből, amit a katalógusban olvastunk Károlyiról, leközljük e néhány sort: «Károlyi Lajos született Szegeden 1877. júl. 16-án. Korán, hét éves korában árvaságra jutott, ami művészi és objektív életfelfogására nagy befolyással volt. Gimnáziumi tanulmányait Szegeden végezte kítűző sikerrel, ezután művészi hajlamait követve Münchenbe ment s egy évet a Hollósy iskolában töltött. Betegeskedés miatt Olaszországba ment, először a velencei szabadiskolában képezve magát, majd egy évet Romában töltött, hol a művészet iránt melegen érző Fraknoi püspök számára a Vatikánban Melozzo da Forli és Pinturicchio másolatokat restett. Tartva azonban attól, hogy komoly, művészi kiképzés nélkül művészi fejlődése alap nélkülivé válhat, ismét visszament Hollósyhoz, hol egyfolytában öt évig tanult, a két utolsó év nyarán a megalakult nagybányai festőiskolában is. Mivel azonban egyrészt a társadalmi berendezkedés idealizmusát zavarta, másrészt a művészi tanítási rendszerben s magában a művészetben lévő zavarok ki nem elégítették, magányba vonult vissza, hogy tisztázza gondolatait. A magányban eltöltött két év után Tolsztojhoz ment Jasznaja Poljana-ra, mely döntő lépés volt azon gondolathoz, hogy a társadalmi élet csak művészi alapon oldható meg, — természetesen ezen művészi alapot a magasabb erkölcsi és értelmi erők harmóniájába hozza. Ezen időktől kezdve egy Szeged mellett fekvő kis telepére vonult vissza, hol az önzetlenül tiszta művészi érzések és eszmék szolgálatában dolgozott. A közben fellépő kü-

lönböző iskolák nem zavarták s szüntelenül csak a természetnek az értelmi igazságok alapján álló közvetlen felfogására törekedett.» Lénárd Imre a legfiatalabb nemzedék tagja, Ferenczy Károly tanítványa, munkái táj- és tömegimpressziók. E rovat más helyén sajnos, korai haláláról kell megemlékeznünk. Wágner Géza városrészletek festői jellegzetességeit kultiválja különös vonzódással, kollekcijában magyar és idegen városok érdekességei jelentek meg olajfestményeken, pasztelleken és vízfestményeken.

A «Képirók és Képfaragók» szalonjában Kubinyi Sándor mutatta be másfél száz lapra menő grafikai kollekciját, kiállítása szeptember 20-án nyílt meg. Kubinyi ma negyvenhárom éves, külföldön ma kétségkívül csengőbb neve van, bár azért azok, akik modern festészetünk fejlődésének legjobb embereit nyilvántartották, régtől fogva ideszámítják az ő tehetségét is. Kubinyi magyar temperamentum, a müncheni környezet, a hosszú idő, amelyet külföldön töltött, nem tudta meghamisítani, bár fejlődésének első szakában, amikor mint rajzoló a német modernség harcos lapjának, a «Jugend»-nek lapjain szerepelt, ez a müncheni bélyeg megéreződött felfogásán és előadásán. Kubinyi Hollósy Simon tanítványa, szinte még gyermekifjan szegődött e mester mellé az első nagybányai csoporttal s aztán követte Münchenbe. Időnkint itthon is bemutatkozott, amellett, hogy neve sűrűn felbukkant külföldi nemzetközi kiállításokon, a német művészi élet nagy centrumaiban.

Kubinyi igazi tere a grafika, ily fajta munkáin azonban a színnek nagyon is jelentős szerepe van. Gyűjteménye erős továbbfejlődésben, meglepő oldalról mutatta be ezt az ereje teljességében levő művészt. Kiállításának katalógusában művészetének egy ismerője a többek közt írja: «A «Képirók és Képfaragók» falain megszólaló Kubinyi Sándorban alig van már valami abból az A. von Kubinyi-ból, aki a «Jugend» szerkesztőségében végigélte és végigcsinálta a máig oly emlékeztető, külön stílust teremtett Erlér-korszakot. Mindössze két nagyobb — sötét formában tartott — akt beszél a mai generáció ifjúságának ezekről a gyorsan letűnt, szép napokról, mint egy-egy határkö, amely egész világokat választ el egymástól.

PÁSZTOR JÁNOS

PRIMAVERA

E romantikus epizód után ugyanis jött a naturalizmus kemény munkája, az impresszionizmus raffinált artisztikuma s Kubinyi szinte extatikus lázzal vetette magát a kompozíció, a vonalmenetek, a tónus, a folt s főleg a mozgás problémára. Ma, ennek a kollekciónak látván, bizonyára bajos megérteni, hogy ezek a

KORNAI JÓZSEF

VACSORA UTÁN

problémák egykor problémák lehettek s főleg Kubinyi számára, akinél alaposabban és szenvedélyesebb hévvel alig dolgozta át magát valaki is a modern grafikai eljárások labirintusán; akinek keze alól mai napig egyforma pazar bőséggel kerülnek ki a rézkarcok minden válfajai, a fametszetek, litografiák, monotypek, mezzotintok, linoleumok, s aki maga megalkotója egy egészen különleges grafikai eljárásnak, amit Németország Kubinyi-Vernis-Mous néven ismer. De micsoda hosszú és fáradságos út vezethette csak el még ezt az izig-vérig grafikus, minden porcikájában művész és a maga mesterségében az abszolút tudást szinte megszemélyesítő Kubinyit is ideig, míg ezeket az aktokat csak úgy egyszerűen le tudta írni, ahogy mások a manupropriájukat írják le egy darab papíron. Fél százánál több aktot kellett rajzolnia Kubinyinak naponta, évekig, míg ideig jutott.

Mert ezek a színes pasztellek nincsenek

rajzolva, nincsenek korrigálva, — írva vannak, ahogy például a kalotaszegi öreg asszonyok írják a varrottas bonyolult mintáit. Azért hatnak ilyen frissen, azért oly lágy, egyhúzásu a vonaluk, azért hat rajtuk a mozgás oly elevenen, azért nincs rajtuk középtónus, nincsenek rajtuk összekötő vonalak, nem ütközik ki rajtuk sehol keménység, mint a fehér-fekete művészet lapjain. Kubinyi a naturalizmusban eljutott a tökéletességig, ezen az úton immár nem mehetett tovább, ha csak nem akart sematikussá válni, ha csak nem akarta volna szépen csengő aranypénzre váltani művészetét. A naturalizmus — mert anyagát kimerítette, s mert már mindent jobban tudott, semhogy problémákat lehetett volna benne — kezdett túl-primitív lenni számára, most már raffináltabb problémák izgatták, mint a kompozíció, a vonalmenetek, a tónus, a folt, a mozgás impressziója, a fény és az árnyék elosztása és a színek harmoniája. A dolgok lerajzolása lassankint min-

FEIKS ALFRÉD

A TÁNC

den varázsát elvesztette előtte, el kellett jutnia az expresszionizmushoz. Kiállításának java dolgai láthatóan mutatják az átmenetet az impresszionizmusból az expresszionizmusba, de nála ez az út nem divat, nem blöff, nem a minden ujság könnyű sikerrel bízató útja: törvényszerű következménye eddig befutott s eddig tökéletesen kiaknázott pályájának. Ide jutott, mert nem juthatott máshová: új mezőket kell keresnie, mert a réginek virágait már teljesen letarolta.

A «Ma» irodalmi és művészeti folyóirat szeptember 15-én nyitotta meg demonstratív kiállítását, már nem a Visegrádi-utca 15. sz. alatti helyiségben, hanem a mondain-jellegű Váci-út 9. számú bérházának félemeletén. A kiállítás, amelyen festményekkel és szobrokkal tizenhároman vettek részt, azt kétségtelen sikerrel demonstrálta, hogy oly tehetségek, mint Kmetty János, Nemes Lampérth József, Uitz Béla, a legkomolyabb figyelmet érdemlik, Gulácsy Lajos-

sal egyetemben, aki csak legújabbán kanyarodott a «Ma» táborához. A vélemény szabadság alapján a kiállított művek meglehetősen részéről joggal mondhatta valaki, hogy azok nagyon is kiagyalt ész-akarnokságok, nem valami sokat jelentő esztétikai elméletek levezetései. De egészben véve, azért a kiállítás oly emberek társaságát hozta az érdeklődők elé, akik amit csinálnak, azt hittel csinálják, törhetlenek egy új művészet akarásában, amelynek ha az elmélete ma inkább ködös, mint tiszta és megfogható: makacs szembehelyezkedés a naturalista és impresszionista festészettel. Sőt azt lehetne mondani, hogy mindennel, ami a látásból indul ki s a természettel viszonyt tart. Hogy ez az álláspont meddig tartható s vele hová lehet jutni: erről lehet vitatkozni, az azonban bizonyos, hogy maga ez a negatio is termékenyítő, mihelyt olyanok részéről hangzik, akikben a hivatottság szikrája rejtőzik. A kiállítás egy új szobrásznévvel ismertetett meg, Gergely

KÁROLYI LAJOS

FÉRFI-ARCKÉP

Sándorral, akit érdemes megjegyezni. Az említetteken kívül a kiállításon a következők vettek részt: Bohacsek Ede, Bortnyik Sándor, Diner-Dénes Rezső, Máttis Teutsch János, Pátzay Pál, Ruttkay György, Schadl János, Spangher Ferenc.

A Szépművészeti Múzeum október 1-én nyitotta meg új szerzeményeinek kiállítását, amelyekkel ez az agilis és hozzáértő kézzel vezetett intézet az elmúlt ötnegyed év alatt gyarapodott. A közszemlére tett gyűjtemény hatvannégy műből állt, amelyek ajándékozás és vásárlás révén kerültek a múzeum birtokába, azokat a vásárlásokat azonban mellőzte az igazgatóság, amelyeket a Képzőművészeti Tanács eszközölt a múzeum részére. Az anyag túlnyomó része magyar munka volt, nemcsak abból a törekvésből kifolyóan, amelylyel a múzeum — helyesen — min-

den rést igyekeznek kitölteni, ami a hazai művészet fejlődése szempontjából még fennáll, hanem az idegen műtárgyak megszerzésének az utóbbi időben még nehezebbé vált ténye miatt. A múzeum, vásárlásait tekintve, két alkalommal végezhetett nagyobb szabású eredményt, már amiatt is, hogy nem kellett a háború alatt félelmetessé vált magánversenynyel a maga nagyon is megkötött budget-jével küzdenie. Az egyik I. Ferenc Józsefnek a budai várban és Gödöllőn maradt királyi hagyatékából gazdagította a múzeumot értékes és az intézmény részére fölötté fontos képekkel, s a másik alkalom a jeles modern gyűjtő, néhai Jánosi Béla gyűjteményének eladásával adódott, amelyből a múzeum Ferenczy Károlyt, Iványi Grünwald Bélát és Kernstok Károlyt jellemzően reprezentáló festményeket szerzett meg, oly festményeket, amelyek

FRANK FRIGYES

SZÖKE LEÁNY CSIPKEGALLÉRRAL

a magyar plein-airnek, az új tájképfestés nagybányai korszakának szinte történeti súlyú dokumentumai.

A múzeum tulajdona lett Munkácsy Mihály önarcképe (1881), feleségének Munkácsytól festett portrait-ja, Paál László «Erdei út» és «Százéves asszony» c. képei, Szinyei Merse Pálnak legelső Majális vázlata (1870), «Oculi» és «Pacsirta» c. festményei, Barabás Miklós két női arcképe (az egyik gróf Festetics Ágostonné), Hollósy Simon «A jó bor» (1884), Weber Henrik «Mosonyi Mihály zeneszerző és felesége», Mészöly Géza «Paraszt szoba», Bihari Sándor «A bíró előtt» c. festményei, Deák-Ébner Lajos négy képe (köztük a «Fifine»), Ferenczy Károly négy képe (köztük a «Márciusi est», «Kettős arckép»), Iványi Grünwald Béla «Tavaszi kirándulás», Katona Nándor «Őszi eső», Rippl-Rónai József «Ágyban fekvő nő», Kernstok

Károly «Szilvaszedők» c. képei s még a következő művek: Bernwaller József «Nő álarccal», Girgl Györgyi Alajos «Nő a szabadban», Ujházy Ferenc «Virágcsendélet», Waldmüller «Szentgyörgyi Imre és Imréné arcképei», Rahl «Gróf Zichy Miklósné arcképe», Kéméndy Jenő «Civódás», Jendrassik Jenő «Próba után», Vastagh Géza «Pihenő parasztleány», Strobentz Frigyes «Rózsaszinruhás hölgy», báró Hatvany Ferenc «Szoba belseje», «Start», Bosznay István «Október», Ferenczy Béni «Női képmás», Maillol «Térdelő nő», Maticska Jenő «A nagybányai klastromrét», Mikola András «Az Uffizi folyosója», Vedres Márk «Női akt».

A múzeum régi idegen gyűjteményének jelentős gyarapodása Colijn de Coter kesergő Madonnája, amelyet az igazgatóság tizenhárom műbarát adományainak felhasználásával vásárolt a berlini Kaufmann-aukción, egy Geertgen tot

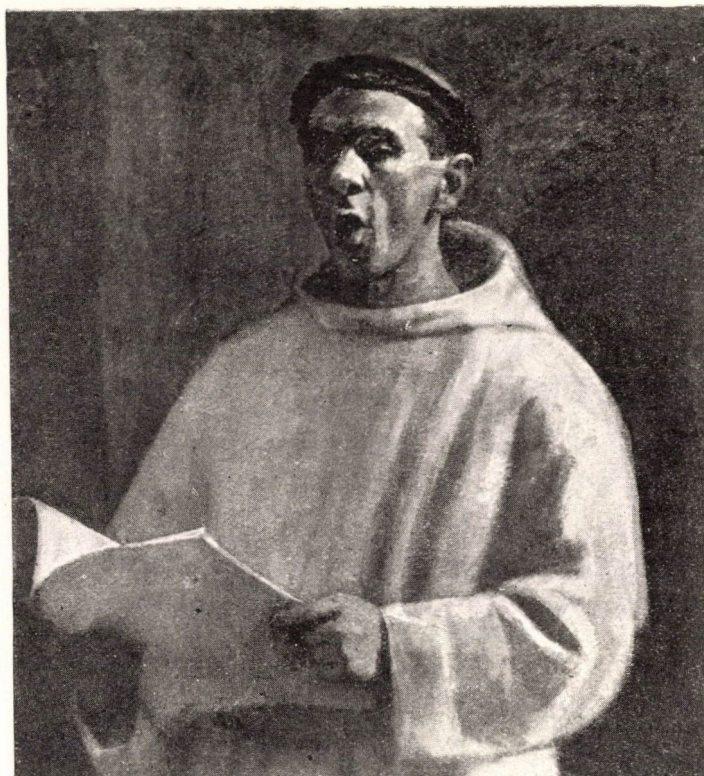
RÓZSAFFY DEZSŐ

ARCKÉP

Sint Jans irányát mutató «Krisztus sírbatétele» c. kompozíció (vétellett nyolc műbarát adományából), öt Moderno-féle plakett s a következő művek: ismeretlen olasz mester a XV. századból «Marsilio Ficino emlékére», Coomeis van Haarlem «Páris ítélete», Pieter Lastman «Tóbiás és az angyal», egy XV. század eleji magyar szobrászmunka «Szent Katalin», Claesz Moeyaet «A lopással vádolt testvérek József előtt», egy olasz eredetű plakett «Egyiptom dicsőítése», XVI. sz., Peter Flötner négy plakettje, Bertoldo di Giovanni irányára valló plakett «Bellerophon és a Chimaera», egy ismeretlen flamand mester Madonna-szobrocskája. A múzeum adományozói: Ernst Lajos, özv. Zempléni Moskovitz Gézáné, Grünwald Mór, özv. Munkácsy Mihályné, Székely Ferenc, dr. Oláh Dezsőné és dr. Grósz Gyuláné, Jónás Adolf, gróf Apponyi Sándor, Jánoshalmi Nemes Marcel, Fränkel Ernő, báró Hatvany Lajosné, dr. Meller Simon, báró Kohner Adolf, báró Hatvany Józsefné, Kilényi Hugó, báró Hatvany Ferenc, dr. Hoffmann Frigyes.

Október 4-én nyílt meg a Nemzeti Szalón

csoportkiállítás, amely Bosznay István, Borszéky Frigyes, Hesshaimer Lajos, Komáromi Katz Endre, Komáromi Katz Endréné, Makoldy József és Vass Elemér kollekcióit ölelte föl. Bosznay István napsütötte magyar tájak festői megjelenését adta vissza képein, az ő ismert, hűségre törekvő naturalista előadásával. Gyűjteményében egész sor oly munkát találhatott a közönség, amely a művész legújabb kvalitásait egyesítette. Borszéky Frigyes figurális kompozíciókat mutatott be, amelyeket dekoratív felfogás, gyöngéd tónusokra hangolt tompított színek, bizonyos freskószerű hatás jellemeznek. A fiatal művész porcellán holmikat is kiállított, amelyeknek ornamentális díszeit maga tervezi s égeti. Törekvése figyelemkeltő. Hesshaimer Lajos rajzai baikáni és olasz tájrészleteket tolmácsoltak. Komáromi Katz Endre főleg interieuröket állított ki, felesége frappáns virág-csendéletet. Makoldy József grafikai gyűjteménye különböző háborús szinterekről való motívum. Makoldy szívesen hangsúlyoz architekturális részleteket, erős fény és árnyékellen-

CZIGÁNY DEZSŐ

ÉNEKLŐ BARÁT

téteket keres, akvarell-technikája rendkívül fejlett képességű. Vas Elemér naturaiista törekvésű festő, tájképeinek domináns eleme a meleg és levegős szín.

Az Ernst-Múzeumban Ferenczy Károly, valamint Ferenczy Béni, Valér és Noémi műveiből rendezett kiállítás október 6-án nyílt meg. Az elhalt mester hagyatéka gazdag és tanulságos volt, a modern magyar festés e különálló alakjának művészetét visszatükrözte szinte egész fejlődésmenetében. Bár a súlyos, határjelző oeuvre-ök természetesen hiányoztak, annál több tanulmány, vázlat világított be Ferenczy műhelyébe, kezdve az első nagybányai évektől, természeti jelenségeket a maga érzése szerint szintetikus egységekben visszatükröző stílusán át utolsó, silhouette-szépségeket kereső s komponáló törekvéséig, amely az akt világa, néhány tónusra leegyszerűsített színharmóniák közé helyezve. E folyóirat lapjain sokszor, minden adandó alkalommal volt szó Ferenczy művészetéről s így e kiállítás kapcsán elég, ha annak lejegyzésére szorítkozunk, amit a hagyatékkal

szemben mindenki érezhetett: minél jobban távolodik az az időpont, amely Ferenczy élete folyásának végét jelenti, annál magasabbra tornyosul az a tiszta és termékenyítő légkör, amely az ő művészetének légköre, annál plasztikusabban rajzolódik a magyar művészi fejlődés horizontjára, hogy Ferenczy oly valaki volt, akin át a magyarság kulturereje a népek művészetének versenyében egyenest reprezentálódik. A kiállításon a Ferenczy-testvérek oly művekkel vettek részt, amelyek méltók az apai névhez. Valér tájképekkel és kompozíciós rézkarcokkal, Béni egy kisebb szobor-kollekcióval s Noémi gobelinekkel, amelyek iparművészetünknek különleges értékei.

A «Képirók és Képtaragók» váci-utcai helyiségében Udvary Géza rendezett kiállítást, amely október 10-én nyílt meg. Régebbi és újabb munkákat állított ki Udvary, figurális képeket, jellemző darabjait művészetének, amely muzeális hatásokat szívott magába s előszeretettel fordul történelmi témák felé.

Kádár Béla a «Múterem» helyiségeiben mu-

LAKOS ALFRÉD

KÖNYV-CSENDÉLET

tatkozott be, majdnem másfélszáz munkával, kiállítása október 19-én nyílt meg. Kádár Béla az utóbbi évek alatt művészetében nemcsak változott, hanem jelentősen fejlődött. Utoljára az Ernst-muzeum egy termében történt bemutatkozása már jelezte azt az újabb célt, amely felé Kádár a naturalizmus ösvényéről elkanyarodott. A «Műterem» helyiségeiben kiállított kollekciójával már teljesebb eredményeket hozott a közönség elé, szélesebben és alaposabban ismertette meg új irányú oevre-jét. Kádár Béla ma stilizáló festő. Képei élénk szinharmoniókkal hatnak, komponál, főleg a csoportok mozgásproblémái érdeklik. Festészetének pregnánsan dekoratív íze van, bizonyos barokk tradíciók lelnek benne életre, de távol minden iskolai merevségtől, egészen a művész egyéni felfogása, modern érzése szerint alakulva.

A Nemzeti Szalonban november 18-án nyílt meg a «Kéve»-művészegyesület XI-ik kiállítása. Ezúttal is komoly színvonalon álló anyagot gyűjtött egybe ez a tevékeny, föltűnés nélkül dolgozó egyesület. Kiállításának megnyitása

a magyar köztársaság születését jelentő mozgalmas, forradalmi napokra esett, így természetesen a közönség részéről nem találkozhatott azzal az érdeklődéssel, amelyben más körülmények közt mindig része volt. Az egyesület, amelynek elve a művészi irányokkal szemben mindig a türelmesség volt, most is egymástól fölötte elütő művészi törekvéseknek, divergens felfogású műveknek adott találkozt. Kép, szobor és iparművészet volt jelen a kiállításon, amelynek anyagából ezúttal különös megemlékezéssel Benkhardt Ágost képeit s Bokros Birman Dezső szobor-kollekcióját kell kiemelnünk. Benkhardt Ágostot, aki az ő tiszta, minden spekuláló elem nélküli természetfestésének még soha nem adta ennyire érett, magvas eredményeit, s Bokros Birman Dezsőt, aki csak néhány éve tűnt fel, még az új, ismeretlen nevek szürke légijához tartozott s ma a fiatal szobrászszemzedék legtöbb várakozást keltő embereinek egyike. A kiállításon rajtuk kívül kisebb-nagyobb kollekcióval résztvettek: Remsey Jenő és Zoltán, Haranghy Jenő, Kövesházi-Kalmár Elza.

PERLROTT CSABA VILMOS

ARATÓK

Tichy Gyula és Kálmán, Lénárd Róbert, Lohwag Ernesztin, Konstantin Frida, Simay Imre, T. Kornis E.-né (csipke), Birknerneré Ritter M. (batik-munkák).

A «Ma» folyóirat kiállítási helyiségeiben december 1-én nyílt meg Mattis Teutsch János műveinek kiállítása. Meglehetősen rövid idő alatt Mattis Teutschnek ez a második szereplése, akire a «Ma», úgy látszik, erősen súlyt helyez mint az általa propagált festészeti irány ekszponált emberére. Mattis Teutschnek már a multkori kiállításán is az volt a törekvése, hogy képeiből kiküszöböljön mindent, ami a legtávolabbi módon kapcsolatot tartson a természetel. Ma ehez a célhoz kétségkívül sokkal közelebb van, s ha ez magában véve érték, akkor Mattis Teutsch elmondhatja, hogy a kitűzött cél számára már nem megoldatlan probléma. Hívei azt hozzák fel képei mellett, hogy ezek a képek az erzés regiszterén játszanak, lélekállapotokat fejeznek ki. Nem szólva arról, hogy

akár a barbizoni mesterektől kezdve, minden valamire való művész többé-kevésbé hivatkozhatott hasonló lírikus elemet hangsúlyozó álláspontra: ez mindazonáltal lehetséges. Kérdés csak az, hogy a nézőben a Mattis képein megjelenő színek, sávok és vonalak, amelyek egészen az elvont képzelet ábrái, megütik-e ugyanazt az érzéshúrt, elérik-e azt, hogy a festő intencióit megértsék, s többek-e annál, ami az ornament, — jóllehet éppen ez az, ami ellen Mattis Teutsch harcra magyarázó tiltakoznak. A kiállításon szobrok is voltak, Gergely Sándor három műve. Gergely komoly tehetség, szobrai erősen zárt egységek, forma-szerkesztő és komponáló képessége figyelemreméltó.

A «KÉPÍRÓK ÉS KÉPFARAGÓK» helyiségében december 7-én nyílt meg Várady Gyula műveinek kiállítása. Várady neve nem tartozik a fölötté ismert csengésűek közé, általában ritkán

TEPLÁNSZKY SÁNDOR

MŰTEREMBEN

jelenik meg a budapesti kiállítások nyilvánosságára előtt. Gyűjteménye, amelyet bemutatott, tisztán mint tájfestőt ismertette meg, képeinek jó része az olasz harctérről táj- és városrészeket (Görz) tolmácsolt, ahol 1918. tavaszán járt, mint a hadvezetőség meghívott vendége. Várady szolid tudású művész, tájképeit bizonyos objektív felfogás jellemzi, természeti hűségre való törekvés. Gyűjteményében az igazibb, a teljesebb értékeket azokon a képeken találtuk, amelyek a tónusok finomságának, a színeknek összefoglalóbb erejével hatnak.

Az Ernst-Múzeumban december 8-án nyílt meg Fényes Adolf gyűjteményes kiállítása. Hat éve annak, hogy ugyanezen a helyen utóljára találkoztunk Fényes Adolf műveivel, — érthető tehát, hogy új megjelenését különleges várakozással és örömmel fogadta a kritika és közönség. Vajjon mit produkált Fényes a közben elmúlt komor és megpróbáltatásokkal teljes évek alatt visszavonulva művész-magányába? Ezek az évek eltakarták alakját, a háborús tárlatok résztvevői közt sehohsem volt fellelhető.

Most a kiállítás lenyűgöző erejű kollektívával demonstrálta, hogy ez az elzárkózás új természet csírát szöktette sudárba. Nem azt folytatta ugyanúgy, amit tegnap abbahagyott, nem annak a csendélet- és interieurfestésnek eredményeit ismételte kényelmesen, amit épen a háború alatt, az ily irányban nagyon is élénk kereslet folytán könnyű lett volna a legcsengőbb arany-pénzre váltani. Fényes az igazi művész magában-nézésével problémák felé fordult, műhelyében új nehézségek és új izgalmak tűzén acélozta erejét. Az eredmény: meglepő változás, képeinek úgy stílusát, mint érzésvilágát, pszichikai jellemét tekintve. Kompozíciós törvényszerűségek, a képnek sokszor síkfelületszerű felfogása, dekoratív színleegyszerűsítések, a lokáltónus döntő és hangsúlyozott szerepe: hol van mindez a háború előtti években festett interieuröktől, a napos szolnoki utcáktól s még inkább a «Szegény ember» ciklustól? A néző elé oly művész állt, akinek mintha nem volna semmi köze tegnapjához. Persze, csak a látszat szól így, mert valójában ez a művészet azoknak az utak-

JÁVOR PÁL

PIHENŐ

nak összege, amelyeket Fényes, a festő megtett. Míg azonban a stilusra nézve ezt az organikus összefüggést ki lehetne mutatni, Fényes Adolf művészetének egy másik változása annál nehezebben megközelíthető. Fényes Adolfból ugyanis, aki a természet szigorú analitikusának indúlt, romantikus látomások festője lett. Képein hősi legendák kelnek életre, bibliai hangulatok. Aki azt mondja, hogy ez a világháborúnak, az embeiség példátlan tragikumának hatása, amely épen Fényest, a valóság művészt, szükség-szerűen terelte el a riasztó realitásoktól: valószínűleg közel jár a jelenség magyarázatához. De azért a fordulat, amely a pozitivistá Fényes Adolfban ennyire szárnyat adott a színes és álmodó képzeletnek: mégis váratlan, sőt egyenest rejtelmes és talányszerű, mint a lélek minden teremtő pillanata,

December 11-én nyílt meg a Nemzeti Szalón téli tárlata majdnem két és félszáz képpel és szoborral. A tárlaton a Szalon rendes ki-

állítói vettek részt, jobbra a fiatal nemzedék művészei. Mint általában az ily tárlatokon, a képek társasága stilus, törekvés dolgában vegyes összetételű volt, főképp a tájkép dominált benne, portrait kevesebb s még kevesebb kompozíció. A résztvevő művészek közül feljegyeztük a következők neveit: Gulácsy Lajos, Beron Gyula, Szigeti Jenő, Tipáry Dezső, Zádor István, Alberth Ferenc, Frank Frigyes, Kacziány Aladár, Kőrmendi Frim Ervin, Murányi Gyula, Basch Andor, Glatz Oszkár, Szlányi Lajos, Szamosi Soós Vilmos, Záhonyi Géza, Nagy István, Mendlik Oszkár, Feiks Alfréd, Déry Béla, Márton Ferenc.

A «Ma» posthumus kiállítást rendezett Galimberty Sándor és G. Dénes Valéria műveiből, amely december 20-án nyílt meg. A tragikus végű Galimberty, akinek felesége háiala revolvert adott kezébe, nálunk pionirja volt annak az iránynak, amely Cezanne végső eredményeiből kiindulva, Picasso nyomán a kubizmushoz

KUNWALD CÉZÁR

ANYA ÉS CSECSEMŐ

jutott el. A hagyaték jellemzően illusztrálta fejlődésmenetének egy darabját, kezdve a «rálátásos» képektől a tárgyak anyagszerűségét, három síkban való kiterjedését, a szemléletnek szóló optikai látszatot kiküszöbölő kubista kísérletekig, közben oly kompozíciókon pihenne meg, amelyek a szimbolizálásnak újfajta nemét adják, eszközeikben impresszionista kifejezésén alapulnak, de szerkezetük merő geometriai önkényesség, a dolgoknak egy időben több ponton és több irányban történő jelenlétét akarja egy képsíkra komprimálni. G. Dénes Valéria fejlődésében idáig nyomon követte férjét, képeit azonban feminim lényének bélyege teszi egyénivé.

December 22-én nyílt meg a Szépművészeti

Múzeum grafikai osztályának XXIX. kiállítása. Ezúttal az angol grafika történetének egy fejezetét illusztrálták a kitett lapok, azokat a művészeket, akik kifejező erejükkel, a karcoló tű nyelvével a politikai és társadalmi szatíra szolgálatában állnak, akik az angol karikatúra virágzó korszakát jelentik s működésükkel betöltik az egész XVIII. századot. A korszak élén a maga fellázadó moralitásával, fáradhatlan és markánsan jellemző rajzművészetével, az emberi gyöngeségek és alacsonyságok elemi erejű csufoló-dója, Hogarth áll, akit a nem kisebb Thomas Rowlandson folytat. A múzeum kollekciókat mutatott be kettőjük, valamint George Murgatroyd Woodward, Isaac Guikshank, James Gillray lap-

KADA ALAJOS

OLVASÁS KÖZBEN

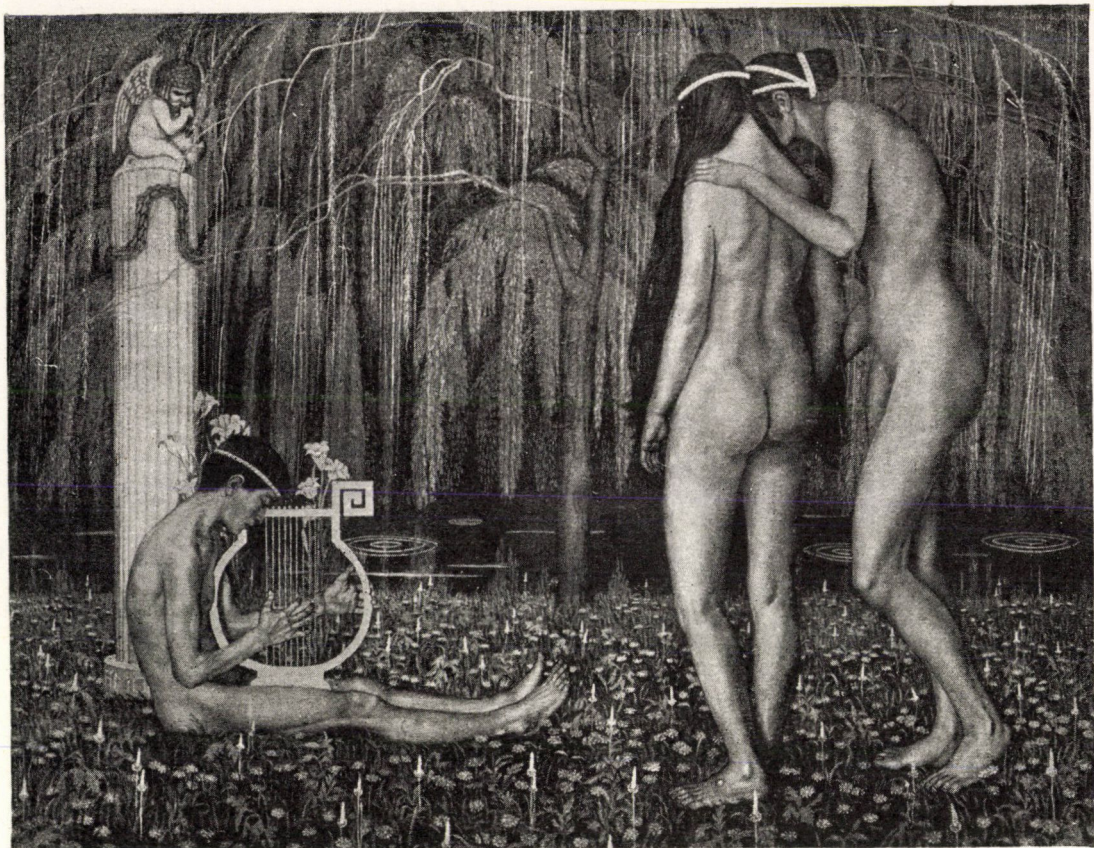
jaiból s néhány lap a karikatúrának még következő művelőit hozta a közönség elé: Henry Wigstead, James Dunthome, Richard Newton, John Nixon, Samuel Collings, Henry Bunbury. A kiállítást dr. Hoffmann Edith rendezte.

SIEGMUND ARNOLD HAGYATÉKÁNAK KIÁLLÍTÁSA. A nagyszebeni Sebastian Hann szépművészeti egyesület a korán elhunyt Siegmund Arnold nagyszebeni festőművész emlékezetére hátrahagyott festményeiből és rajzaiból kollektív kiállítást rendezett 1918 szeptember havában a nagyszebeni Bruckenthal-képtár néhány termében

A hagyatéki kiállítás azonban így is határozott képet nyújt Siegmund Arnold festői rátermettségéről és kvalitásairól, legtöbb darabjával bizonyítva, hogy a fiatalon elhunyt erdélyi szász festő mily könnyen esett át a kezdet nehézségein és mily hamar találta meg az utat,

amelyen rövid idő alatt jelentős sikerekre tehetett volna szert, ha az alattomosan támadó gyilkos kór — a tüdővész — könyörtelenül nem csavarja ki kezéből az ecsetet.

Siegmund Arnold Krizbán (Brassó megyében) született 1883-ban. Középiskolai tanulmányait a brassói Honterus-gimnáziumban végezte, Budapesten a mintarajziskola növendéke volt, ahol egyúttal festészeti tanulmányokat is végzett. 1907-ben rajztanári diplomát nyert és 1908-ban a nagyszebeni szász főgimnáziumban tanári állást vállalt. Szünidőit Németországban töltötte, ahol a képtárakat tanulmányozta nagy szeretettel. 1913-ban már jelentkeztek rajta a tüdővész tünetei, szabadságot kapott és Bozenben keresett gyógyulást. Szervezete nem bírta ellentállani a gyilkos kórnak, amely 1914 június 24-én oltotta ki életét. Siegmund a szó szoros értelmében kétlaki életet élt. A rajztanár mellett ott állott mindig a művész má-

KACZIÁNY ALADÁR

SZIMFONIA

sodik éneke, amely a Nagyszebenben töltött rövid pár év alatt is lelkes, szünetlen munkálkodásra kényszerítette, megértő és buzdító barátokra találva itt Löschlag Károlyban, az erdélyi szász festők atyamesterében.

Főképp a tájképek azok, amelyek a legközelebb állanak hozzá és amelyekeken félreismerhetetlen biztossággal juttatta kifejezésre a tájkép színei iránti nem közönséges, átfinomult érzékét.

Nagymélységű erdei részletei, amelyekről sohasem hiányzanak az átsűrődő napfénynek világító reflexei, a messze elnyúló rétek elő- és háttéré közötti nagy légtávlatok megoldása, a réten átsikló víztükrök felette a kék ég mélységeivel, a buja havasi hegyoldalak és legelők mind a természeti harmóniájának átérzéséről és közvetlenséggel, minden rafináltság nélküli megfestéséről tanúskodnak. Siegmund igazán rövidnek mondható művészi pályáján aránylag sokat festett, önmagából eleget adott és nem egy képén átlagon felülit is produkált.

Arcképei, karakterfejei nem pusztán modell és típusfestés, de lélekábrázolás is. Kiállított arcképei közül a gyászruhás özvegyet, egy öreg asszonyt és egy szegényházi öregembert ábrázolókat valóban értékesek.

Nagyszámú rajzai — amelyek között igen sikerültek az önmagát ábrázolókat is — az emberi testnek alapos tanulmányozásáról, a mozaikoknak hű visszaadásáról és technikájoknak ritka finomságáról tanúskodnak.

A Siegmund-kiállítás méltó követője volt az egy évvel ezelőtt Hans Hermann nagyszebeni festő harctéri képeiből rendezett nagyszerű kiállításnak és beigazolta, hogy Siegmund halálával az erdélyi művészet gárdájának egy sokat ígérő tagja dőlt ki.

FODOR FERENC.

LOVAGHY DÉNES. Véletlenszerencsétlenségnek lett áldozata e nyáron egy jeles képzettségű fiatal festőművésznünk, Lovaghy Dénes, máramarosszigeti rajztanár. Augusztus 25-én délután

GLATTER GYULA

ARCKÉP

Nagymuzsalyban, ahol a nyarat töltötte, fürdés közben szívszélhűdés érte s családja szemeláttára eltűnt a víz mélyében, ahonnan már csak holttestét tudták kimenteni. A rokonszenves fiatal művészt Máramarossziget intelligenciája őszintén megsiratta, hisz sok művészi élvezetet köszönt neki több ízben rendezett kiállításával, azonkívül is jelentékeny szerepet játszott e vidék kulturéletében.

Lovaghy Dénes Zircen született, 1887 július 25-én. Iskoláit Zircen, később Budapesten végezte, növendéke volt a Képzőművészeti Főiskolának s már mint ilyen is kiállított. A Nemzeti Szalónban először 1913 áprilisban szerepelt, a Múcsarnokban pedig 1918 tavaszán, amikor is első ízben kiállított «Őszi délután» című képére megkapta a báró Harkányi Frigyes-féle díjat.

Művészi munkásságának színhelye Máramarossziget volt, ahol egyben gimnáziumi tanár is volt. Számos arc- és tájképe, csendélete stb. ugyancsak máramarosi magántulajdonba ke-

rült. A többi közt tőle való Szöllősy Antal volt máramarosszigeti polgármester és Balogh Mihály püspöki helynök arcképe. Grafikával is foglalkozott, ilyenmű művei pl. báró Perényi Zsigmond, Szöllősy Antal és báró Kövess Hermann díszpolgári oklevelei.

Lelkesen csüngött művészi hivatásán, legutóbb is nagy becsvággal dolgozott, készült a Múcsarnok téli kiállítására. S egyben buzgón terjesztette működésének színhelyén a művészet szeretetét s e téren is szép eredményt ért el.

SOMOGYI MIKLÓS. Sokoldalúan képzett, jeles fiatal tehetséget veszített művészetünk és művészeti irodalmunk Somogyi Miklósban, aki okt. 5-én hosszú betegség után Budapesten meghalt, 26 éves korában. Fiatal korához képest rendkívül sokat dolgozott, mert nemcsak hogy megszerezte az államtudományok doktorátusát, hanem egyben művészeti és műtörténeti tanulmányokat is végzett s az utóbbi időkben a

KEVICZKY HUGÓ

GR. MAILÁTH GÉZA KÉPMÁSA

gyöngyösi Vöröskereszt-kórháznak volt önkéntes és önfeláldozón munkálkodó titkára. Festészeti tanulmányait nagyobbára Münchenben végezte, azután Budapesten több művét ki is állította a Nemzeti Szalonban. A háborús viszonyok és betegeskedése egy időre meggátolták művészeti tanulmányainak folytatásában, akkor tollal szolgált a kulturánk és művészetünk ügyét, amely mindennek fölött szívén fektet. Már müncheni tartózkodása alatt is becses szolgálatot tett művészettörténetünknek, amennyiben az ottani képzőművészeti akadémiának levéltárában kikutatta és nagy gondjal összeállította azoknak a magyar művészeknek névsorát és anyakönyvi adatait, akik e nagy és régtől híres intézetet mint festő-, szobrász-, építésznövendékek látogatták. Ezt a nagy és fáradságos munkát éppen lapunkban

adta ki s az összeállítás azóta is becses adattár gyanánt szolgál, amit legjobban bizonyít az, hogy sűrűn és sokfelé idézik. Egyéb művészeti vonatkozású cikkei a «Művészet»-ben és a «Magyar Figyelő»-ben jelentek meg, ezek részben müncheni kiállítások kritikai ismertetései, részben programmatikus cikkek voltak az előbbieket kiváló szakavatottságáról, az utóbbiak lelkes művészszeretetétől tanuskodtak. Így tehát nagy a kár, amely korai halála révén reánk hátrahagyott. Szeretettel őrizzük meg e fiatal és lelkes munkatársunk emlékét.

CSÁKY LÁSZLÓ, a fiatal festőnemenzedék tagja, október 31-én halt meg Abonyban. Csáky tehetséges, figyelemre méltó képességű művész volt, mindössze huszonnyolc éves. Isaszegen született 1890-ben, szülei jó módú gazdálkodók. Festészeti tanulmányokkal rendszeresen mint Balló Ede tanítványa kezdett foglalkozni, majd egy darabig Kecskeméten dolgozott Iványi Béla mellett. Elvonulva a fővárosi művésztársaságoktól, vidéken élt, Abonyban. Azzal, hogy észrevétesse magát, nem nagyon sietett, első kiállítását megelőzőleg, amelyet 1918. tavaszán rendezett a

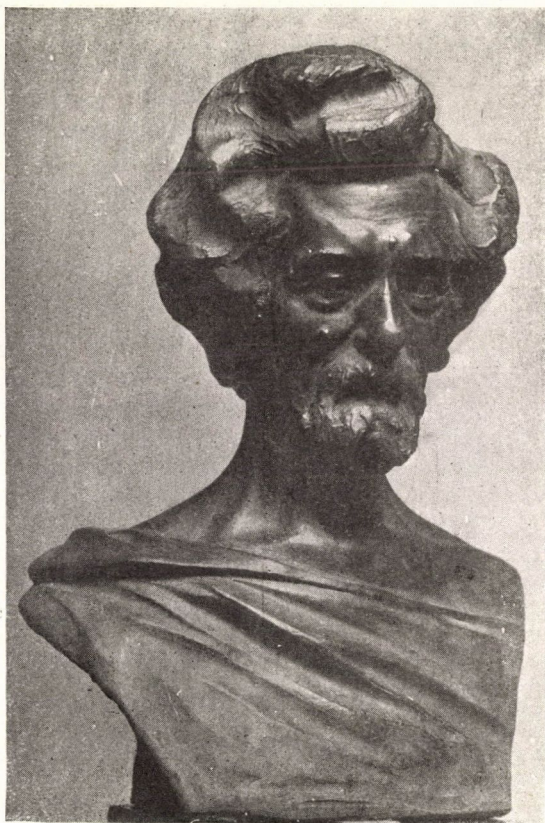
«Képrók és képfaragók» szalónja, más kiállítás¹⁾ még nem vett részt. Reményteljes jövő elől ragadta el a spanyol betegség járványa.

QUITTNER ZSIGMOND, közismert budapesti építész, ez év október 25-én meghalt Bécsben hosszas, nehéz betegség után. Quittner Budapesten született 1857-ben. Építészeti tanulmányait Münchenben végezte, ahol 1874—1878. Neureuternek volt tanítványa. A müncheni polytechnikum építészeti szakosztályán 1878. az oszlopról, 1879. az építészeti műformákról írt értekezésére díjakat kapott. Budapesten letelepedve, itt építette első művét: az árvaházat, 1880-ban pályadíjnyertes terve alapján. Ettől fogva sűrűn vették igénybe tevékenységét. A Foncière-palota, a MÁV. nyugdíjpalotája s a szolnoki kórház tervpályázatán díjakat nyert,

1885. és 1896. hasonlóképpen érmekkel méltatták munkásságát az országos kiállításokon, amelyeknek több pavillonját tervezte. Számos épülete közül megemlíthjük az Andrassy-úti Krausz-palotát, a Sólyom-utcai Mentők házát, az Alkotmány-utcai Hirlapírók Nyugdíjintézetét. Számos síremléket is tervezett, így a Wahrmann-, Bródy-, Latzkó-, Neuschloss-, Dezső-családok számára. Ő építette a Gresham-palotát és a Kereskedelmi Bank épületének egyik szárnyát. Tagja volt a Fővárosi Közmunkák Tanácsának és az Országos Középítészeti Tanácsnak s egyik alapítója az Építő Ipar c. szaklapnak. Holttestét Budapestre hozták s itt temették el nov. 7-én.

SZABLYA JÁNOSNÉ KONSTANTIN FRIDA
dec. 29-én halt meg Budapesten. Konstantin Frida a magyar festőnők első vonalába tartozott. A bécsi születésű művésznő (szül. 1884-ben) tanulmányait Szablya Frischauf Ferenc festőiskolájában kezdte 1905-ben. Két év múlva már a «Kéve» első kiállításán szerepel a Balaton mellett festett állat- és tájképekkel s magára vonja a figyelmet. Mint a «Kéve» alapító művésztagja, az egyesület valamennyi hazai és külföldi kiállításán résztvett, így a bécsi Hagenbundban (1901), amikor a volt bécsi udvari rézkarcgyűjtemény számára több művét megvásárolják s a «Hagenbund» levelező tagjává választja. A «Kéve» kollekciónak berlini, düsseldorfi, drezdai szereplése után a lipcsei nemzetközi grafikai kiállításon ezüst érmet nyer s Münchenben kiállított festményeiről egy ottani kritikus, Hermann Esswein így ír: «Túlságosan sokat kiállító müncheni művészeinknek azt kívánom, hogy az átélés oly erejével, az alkotás oly benső szükségszerűségével dolgozzanak, miként ezt Konstantin Frida tájképeiben és interieurjeiben tanultam nagyrabecsülni.» Utoljára a «Kéve» X. kiállításán vett részt színes krétarajzokkal és olajfestményekkel. Konstantin Frida rokonszenves tehetség volt, temperamentumos és intelligens, korai és hirtelen halála a legszebb lendület idején törte le.

FÉMES BECK VILMOS. Viruló ifjúkorában ragadta el a halál egyik nagytehetségű szobrászművészünkét, Fémés Beck Vilmost. Sok szép reményt vitt magával a sírba, egy sor szép művével pedig önmagának állított emléket. Fémés Beck Vilmos szül. 1885 február 18-án

ORBÁN ANTAL

ZÖLDI M. TANULMÁNYFEJ

Budapesten. Iskoláit is itt járta. Művészi tanulmányait a 15. század művészeihez hasonlóan tökéletesen a műhelyrendszer elvei szerint végezte. Első éveit egy derék ötvösmesterünk, Vandrak László műhelye és bátyja Beck Ö. Fülöp szobrász műhelye között osztotta meg. Eleinte csakis mesterségbeli készségre törekedett. Fémbe kalapált, öntött, reszelt és iparművészeti tárgyak tervezésével és készítésével foglalkozott. Az Iparművészeti Muzeumban látható az a két óntála, amelyeket abban az időben, 17 éves korában készített. De már akkor mutatkozott tehetsége a rajzolásra meg a mintázásra, mesterségében pedig előrehaladott. Ennek köszönhette, hogy Németországban szívesen fogadták. Darmstadtban Olbrich maga mellé vette és a 19 éves fiú már bizonyos önállósággal dolgozhatott a híres mester mellett. Vereteket készített az ő butoraira, de felülkerekedett a vágya a szobrászatra és a következő évben Münchenbe ment Georg Römerhez. A Handwerkliche Kunst nagymestere ked-

BÉLI VÖRÖS ERNŐ

FIATAL LEÁNY

vére való tanítványt talált a magyar fiúban: a művészetnek és a mesterségnek minden fajtájában gyakorolhatta itt magát. Mintázott, kőben faragott, bronzot cizellált és érmet vésett. Azonfelül München szabad iskoláiban bő alkalma volt az emberi alakot tanulmányozhatni. Ez a két év nagyon előre vitte Fémés-Becket a művészetben. Néhány trébelt domborművel sikerült azután ösztöndíjat kapnia hazulról és ezzel kiment Párisba, sőt átrándult Londonba is. Az antik művészet csodáival megtelve és az önálló alkotás vágyától égve jött haza végleg 1909-ben. És rávetette magát a munkára. A sors nem adott sok időt szegénynek. Öt éve volt mindössze a háború kitöréséig. Ezek a csodálatos gyors kibontakozás

évei lettek. Tanulmányfejeket készített, majd néhány íróbarátjának mellszobrát mintázta meg. (T. Józsi Jenő, Kenczler Hugó, Kaffka Margit, Schöpflin Aladár.) Két féléletnagyságú alakot mutatott be a «Nyolcak» kiállításán és néhány kisebb bronzalakot a Múcsarnok kiállításain. Különösen szép sikert ért el a kora-renaissance által inspirált öntött érmeivel.

A háború legszebb lendületében szakította meg munkásságát, amikor végre szép feladatok is kínálkoztak. Behívása előtt önként állt be katonának. De idegzete rosszul bírta a borzalmakat. Többször volt közel az összeomláshoz az első szerbiai támadás alatt, majd a kárpáti visszavonulás idején, mégis tovább húzta. Tavaly betegen jött haza Albániából. Maláriásnak kezel-

BR. HATVANY FERENC

SZ. M. BÁRÓNŐ ARCKÉPE

ték, pedig mellékvese-bántalma volt. A hosszú lábadozás idejében még egyszer munkára szedte össze erejét, energiája még egyszer felcsapott. Néhány pompás plakett készült el (Wickenburg grófék, Szende Pál). De utolsó munkája, egy nagyobb síremlék-alak, befejezetlen maradt. Tuberkulózis lépett fel és ő a forradalom kitörésekor szívvel-lélekkel vett részt az izgalmakban. Ez a megerőltetés tette tönkre s vetett véget életének december 16-án.

LÉNÁRD IMRE. December 17-én egy kiváló tehetségű fiatal művész, Lénárd Imre esett áldozatul a Budapesten pusztító spanyol-kórnak. Lénárd (szül. Zomborban, 1889 március 29-ikén) a budapesti Képzőművészeti Főiskolán szerezte meg művészeti tudnivalóit, itt kapta a rajztanári oklevelet, Olgyai Viktornál grafikát tanult, majd Ferenczy

Károlynál gyakorolta a festést. Mintrajztanár 1912-ben kezdte meg működését a fővárosi községi IV. ker. főreáliskolán, ahol 1914-ben rendes tanár lett. Már előzőleg 1909-ben kiállított a Könyves Kálmán Szalónjában s csakhamar vezérszerephez jutott a fiatalság körében, amelynek egy csoportja megalakította az Ifjú Művészek Egyesületét, elnökül Lénárdot választva. Ettől fogva főképp a Nemzeti Szalónban állított ki (pl. 1914., 1918.) leginkább rézkarcokat, akvarelleket, olajfestményeket. Közben iparművészettel is foglalkozott, így díszletterveket készített a budapesti Népopera számára s a háború tartama alatt egy ideig vezetője volt a pozsonyi rokkantak játékgyrának.

Művei közül a Reggel a Balatonon és a Zita-kórház címűek a székesfőváros tulajdonába mentek át.

MARGÓ EDE

EGY ÉPÍTÉS SZIREMLÉKE

AMBROZOVICS DEZSŐ. Ambrozovics Dezső halála úgy az irodalomnak, mint a művészetnek s külön e folyóiratnak is gyászát jelenti. Mint író ifjabb éveiben az elbeszélők közt szerepelt, tárcáit a nyolcvanas-kilencvenes években több napi- és hetilap közölte, azonkívül mint az «Egyetértés» zenereferense, zenekritikai munkálkodást is folytatott. Ezzel egyidejűleg kezdtek megjelenni lírai költeményei, amelyekből utóbb három kötetnyi látott napvilágot, legújabbán a «Szinfoniák» című. Végül nagybecsű munkálkodást fejtett ki orosz íróknak a magyar irodalomba való átültetése körül. Megtanult oroszul, hogy kedvenc íróit (Turgenyev, Dosztojevszki

stb.) lefordíthassa s mintegy harminc ilyen kötettel gyarapította irodalmi kincsházunkat. Egy évvel a millennium előtt megválasztották a Képzőművészeti Társulat titkárává s így ő, aki egyébként is szenvedélyesen szerette a képzőművészeteket, a legközvetlenebb összeköttetésbe került összes művészeinkkel. Ez állás sokáigazatú tennivalóit gonddal, lelkiismeretesen végezte s a művészet propagálására külön szervezet is teremtett a Társulatnak a «Múcsarnok» c. szaklapban, amelyet 1895-ben alapított s 1901-ig szerkesztett. Az ő körültekintő fáradozásának egyik eredménye az is, hogy a Társulat 1902-től fogva a «Múcsarnok» helyett a nagyobb terjedelmű, illusztrációkkal is díszes «Művészet»-et szánta tagsági illetményül s így Ambrozovics Dezső is egyike volt azoknak a lelkes embereknek, akik e folyóirat létrejöttét elősegítették. A «Művészet»-nek továbbra is munkatársa volt, többrendbeli cikket írt számára, később pedig ő írta a lapba a «Múcsarnokból» c. rovatot. De még egy vonatkozás kapcsolja a művészethez. Jelentékeny összegeket szánt művásárlásra és számos jeles mesterünknek egy-egy képét, szobrát szerezte meg, hogy otthonában is állandóan művészeti környezetben lássa magát. A közélettől teljesen elvonulva, a zene, irodalom és képzőművészetek levegőjében élte napjait ez az idealista, aki egy szépség-ideál melengetésében lelte legnagyobb örömét. Nyugalomba térve, a háború nehéz éveiben szamaritánus kegyeletet szolgáltatott tett

a háború legszerencsétlenebb áldozatainak: a vak katonáknak, akik számára kötettszámra készített reliefrású könyveket, magyar remekírók műveit használva fel erre a célra. Költői lelkülete, hagyományos, szívós magyar érzése, a köznapinak megvetése, a cím, rang s anyagi érdekekkel szemben tanúsított közömbössége a köznapni átlagból messze kiváló egyéniséggé avatták ezt a minden ízében derék férfiút, akinek hű barátságát drága emlékként őrizzük.

KITÜNTETETT FESTŐMŰVÉSZNŐK. A Magyar Képzőművésznők Egyesületének 1919. januári kiállításán a díjak ítélő-bizottsága az

1000 koronás egyesületi díjat Klammer Mariska «Falu vége» című olajfestményének, az 500 koronás fővárosi díjat Bükkerti Mariska «Délutáni napfény» című olajfestményének ítélte oda.

«KÉPZŐMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE» címmel új művészi egyesülés alakult. A Szövetség tervbe vette kiállító helyiség építését s más nemzetek művészetével szoros érintkezést akar fenntartani. A Szövetséget az újabb művészi irányok képviselői szervezték meg, festők, szobrászok és építészek. Az alakuló közgyűlés elnöké Erdei Viktor festőművészt, alelnökké Orbán Dezső festőművészt és Bokor Birman Dezső szobrászt választotta meg. A választmány tagjai lettek Kádár Béia, Kmetty János, Nemes-Lamperth József, Perlrott-Csaba Vilmos, Sassy Attila, Tihanyi Lajos, Török Jenő festőművészek, Kern Mihály és Pátzay Pál szobrászok, Lándori Vilmos építőművész. Póttagok: Manhart Alfréd és Schönberger Armand festőművészek, Medgyessy Ferenc szobrász.

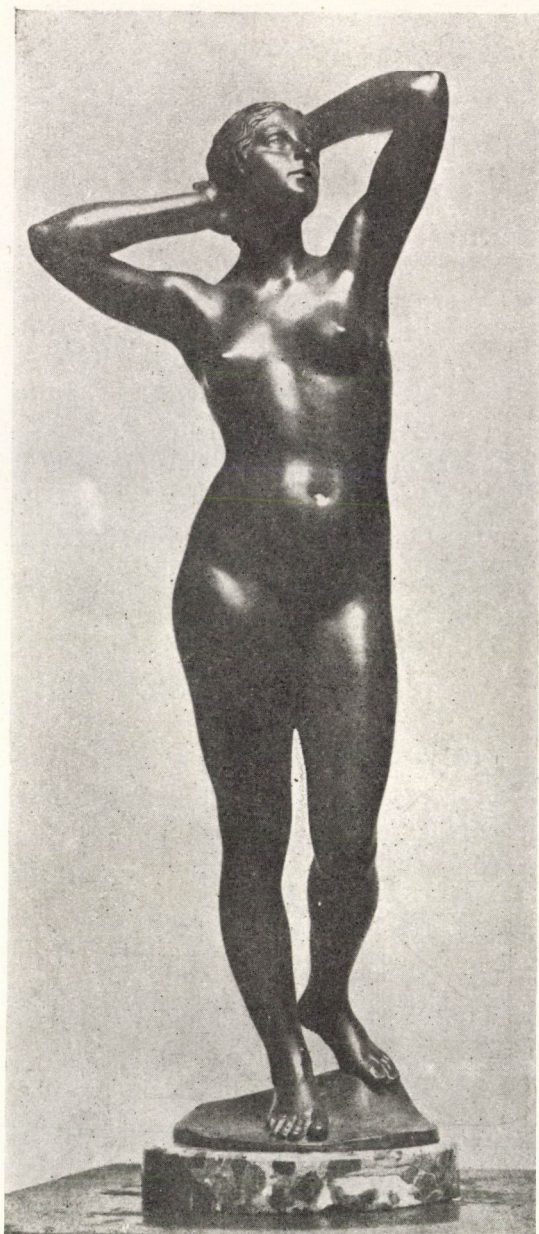
HOLLÓSY SIMON

Nem annyira műveivel, mint inkább személyes ösztönzése és tanítványai révén rendkívüli hatással volt a magyar képzőművészsora Hollósy Simon, akit a halál 1918 május 8-ikán ragadt el tőlünk. Művei, amelyeket a nyolcvanas években kezdett kiállítani Budapesten, még pedig nagy ritkán, az akkor uralkodó felfogással — ha tárgyuktól eltekintünk — alig álltak kapcsolatban: igazi értéküket tehát nem is becsülték annyira, mint például manapság. Hozzá kell vennünk, hogy intenzívebb festő-munkássága idején nem Budapesten, hanem Münchenben élt s hogy képeinek egy része messzi külföldre vándorolt a műkereskedők révén, anélkül, hogy kiállította volna. A nagy közönség alig ösmerte Hollósy nevét egészen a millenniumig, amikor hirtelen sűrűn emlegetetté lett, de nem alkotásai révén, hanem annak a mozgalomnak kapcsán, amely csakhamar a nagybányai művésztelep megalapítására és szervezésére vezetett. Ekkor heves nézeteltérések osztották két pártra a művészet iránt érdeklődőket, aminek erős visszhangja támadt a sajtóban s Hollósy sűrűn emlegetté, nem annyira

ESSŐ ERZSÉBET MADONNA TRANSILVANIAE

mint festőt, hanem mint egy modern művészeti mozgalomnak irányítóját, fejt. Valóban, a nyolcvanas évek végén s a kilencvenes évek elején élénken jelentkező magyar naturalista s a belőle kifejlődött impresszionista művészet a legbensőbbben összefügg Hollósy íhleszlő egyéniségével: ő és barátainak szűkebb köre tudta azt közönségünkkel elfogadtatni, tudott neki hitelt szerezni s tudta a fiatalisággal megértetni. Kivált a művész-ifjúság ama részével, amely közvetlenül nála, az ő iskolájában keresett okulást, Münchenben s 1896-tól fogva telenként Münchenben, nyarankint Nagybányán. Ez a pedagógiai munkássága, bármily sajtószertű

MARTINELLI JENŐ

ÁLMÉLKODÓ

formák közt folyt is, semmi máshoz nem hasonlítható nagy befolyással volt az ifjabb nemzedékre, s ha e közvetlen hatás később csökkent is, amidőn t. i. Nagybányát elhagyta: maradandó nyomokat hagyott képzésünknek ama fontos korszakában, amelyben az meglepő módon újjászületett.

Ekkora hatásának titka művészi érzéssel telített egyéniségében, lelkeségében, sugalló erejű hitében, szenvedélyes művészet-fanatizmusában

rejlett. Ment volt a formalizmusnak még árnyékától is, mindentől, ami a művészetben eltanulható rendszert jelent, recipéktől s a jó szürke középszerhez vezető módszeres útmutatásoktól. Sőt semmit sem gyűlölt, semmit sem szidalmazott és üldözött oly elszántan s hevesen, mint éppen a művészetre való oktatásnak e módját. Ezért kelt ki gyűlölettel az átlagos akadémia-típus ellen s ama szellem ellen, amely a formai ügyeskedést, a lecke hű betanulását föléje helyezte a vérbeli művészi törekvéseknek. Valóban, az ő iskolájában nem tanulhatták meg azt, hogy hogyan kell képet festeni, hanem inkább megtanulták megérezni azt, hogy mi is a művészet. Innen van az, hogy tanítványai és barátai köréből a legkülönbélebb művészeti irányok képviselői kerültek ki, akik, ha valóban kiváló tehetségűek voltak, csakhamar megtalálhatták a maguk útját. Csodálatosan szuggesztív módon korrigált s ritka erővel tudta a fiatalságban életre kelteni azt a tudatot, hogy a művész életének tartalma valóban a művészet. Ő ezt egyszerűen becsületeségnek nevezte. Ujasmí, ami éppen nem oly gyakori, mint ahogy sokan hiszik.

Mint ember típusa volt a nemes értelemben vett bohémnek: a formákra mit sem adott, a külsőséges ceremóniákat gyűlölte, hangulata s pillanatnyi kedve elé nem szabott korlátot, diákosan könnyűvérű, anyagi érdekek iránt alig fogékony, szenvedélyes, jószívű, rajongó, elmésen fordultatos beszédű ember volt. Amellett szíve fanatikusan csüngött mindenre, ami magyar. A zenét is éppen a magyar nótákon át tudta s szerette élvezni, maga is mesterin hegedűit, csellózott. Tagbaszakadt, hatalmas természetű férfiú volt, szénfekete hajjal s szemmel, kissé örményes arcvonásokkal; életének legkiadósabb szakában sok rossz napot látott, de így is mindig kész volt megosztani garasát a hozzávetődött még szegényebb művésztárral vagy tanítvánnyal, akik közül sokakat egészen a maga pénzén tartott el, ha esetleg emiatt mindenét zálogházba is kellett adnia. Kerülte a mondain társaságot, annak külsőségeitől őszintén undorodott, szabad idejét a müncheni kávé- vagy sörházak egyikében töltötte, ahol mindig a művészek, írók nagy serege csoportosult köréje s ahol aztán vége-hossza nem volt a lázas vitáknak, a legbehatóbb megbeszéléseknek, ame-

lyeknél kevésbé az objektív érvelés volt a döntő, mint inkább a meggyőződés heve, a színes hasonlatok, meglepő analógiák, a finom árnyalás, a rapszodikus ötlet. E konviviumok igen sokszor eltartottak hajnalig s épp e lelkes vitatkozások borsasava hatott oly termékenyítőn vele egyivású vagy nála fiatalabb társaira. Még azok is, akik vele ellentétbe helyezkedtek, nem vagy csak nehezen tudták őt nélkülözni, fel-felkeresték újra a Café Lohengrint, a söröskertek valamelyikét, hogy az izgalmas, szívet megragadó, mindig érdekes, szenvedélytől átfűtött beszélgetések légkörében felujjanak.

Hatásának első korszakában ez az együttélés természetes és nagyon közvetlen volt. Hisz alig választotta el számbavehető különbség a tanítványokat mesterüktől. Az évek folyamán természetesen nőttön nőtt a különbség s vele tompult ez a közvetlenség is. Mindazonáltal sohasem szűnt meg személyes varázsával hatni, nemcsak magyar tanítványaira, hanem már elejétől fogva magához tudott vonzani egész sereg — azóta részben híressé is vált — külföldi festőt, akik otthagya a müncheni akadémiát, Hollósy iskolájába szegődtek. Volt köztük német, angol, francia, görög, orosz, lengyel, spanyol, még indiai is. Midőn velük évenként megismételte a nagybányai nyaralást: egyben megismertette velük művészetünk jelességeit, a magyar tájat és a magyar embert is.

E kettő: a magyar táj és a magyar ember volt képeinek tárgya. Tájképet már inkább munkálkodásának második felében festett, életképek, fej-studiumok kerültek ki ecsetje alól fiatalabb éveiben. Oly sok esztendei müncheni tartózkodás alatt nem hogy eltompult volna, hanem még inkább nőtt a fajszeretete. Még otthonról jól ismerte népünket s a gyermek- és ifjúkori emlékek mintha az évek folyamán, az idegen világban egyre világcsabb, biztosabb konturokat öltöttek volna. A korcsma, a parasztleány, a népszimfű és Blaháné virágkorában Budapesten is divatos volt, de egészen más okból s egészen más képeknek adott léter. Míg Budapesten inkább az etnográfiai és adomás elem uralkodott a nép-genren, Hollósynál elsősorban a jellemzés, igazság, festői élmény Hajszál-

SZAMOSI SOÓS VILMOS SCHÖLLER FŐHADNAGY

finoman cizellálta ki e képeinek tónus-változásait s ha ebben talán okult is mesterének, Gablak utmutatásain, hamar levetette ennek általánosított, barna, közömbös tónusát, színtevén helyébe, viruló, szűziesen finom színek gazdag futamait. Képei így egyszeriben élénk beszédűekké lettek a bágyadt müncheni átlagos képek mellett. Már egyik korai művén, a Tengerihántáson, egy a maga nemében klasszikus munkán, megmutatta, hogy rendületlen, becsületes piktor-komolyság ezen az úton mily nagyszabású alakításokhoz képes eljutni. Már ez is jellemzően csupa mély líra s elraiság az, ami élete magyarországi korszakában a «Rákóczi-induló»-ban kereste tömör kifejeződését. Ez igen sokat foglalkoztatta: ismételten átkomponálta, újra s újra megfestette, de egyik meg-

GARA ARNOLD

VÁGÓ LÁSZLÓNÉ ARCKÉPE

oldása sem elégítette ki teljesen. A Rákóczi-induló minden viharát, a néplelekből feltörő misztikus erő véstjósoló zengését s a saját belső-jének lángolását akarta a színek nyelvére bízni épp oly intenzív erővel, mint tudta zongoráján vagy hegedűjén. Holtáig izgatta ez a gondolat, e magyar mágnes vonzóerejének évtizedeken át rabja volt s hitte, hogy ha jól megy, sikerül ebbe a képbe beletömöríteni ezer év keservét és vigadását. Egyik-másik kiadásában hatalmasan felvillantak Hollósy festői erényei: az egésznek a maga eredeti akarata szerint való megalkotására már nem engedett neki időt a halál.

Műveinek egy része Neustadt müncheni műkereskedő révén Amerikába került, a többi széjjelment a szélrózsa minden irányába. Legujabban Petrovics dr. gyűjtött össze belőlük egy szép és jellemzetes sort a Szépművészeti Múzeumban, ahol addig bizony alig volt képviselve éppen az a művész, akinek mai művészetünk oly sokat köszön.

E folyóirat megcsappant terjedelme nem engedi meg, hogy e szűkrefogott vázlat helyett

tanulmányt írjunk művészetünk e nagy halottjáról. Amire nekünk nincs módunk, elvégzi más, avatott toll s tudomásunk szerint már készül is egy, e mester művészetéhez s nagy hatásához méltó monografia.

*

Még csak rövidre fogott életrajzi adatait jegyezzük ide.

Hollósy Simon Máramarosszigeten született, 1857 február 2-án. Művészeti tanulmányait Budapesten, Székely Bertalannál kezdte, a müncheni akadémián végezte, ahol úgy ő, mint öccse József, korán feltűnt a tehetségével. 1879. díjat is nyert ott. Első Budapesten kiállított képe egy tanulmányfej volt (1893), melyet egy évvel utóbb a «Juliska levele» követett. 1885. az országos kiállításon nagy érmet kapott «Tengerihántás» c. festményére, amely most a Szépművészeti Múzeum tulajdona. 1886. müncheni fiatal magyar festők ösztönzésére Münchenben magán-festőiskolát nyitott, amely csakhamar nagyhírvé lett s amely egész sor kitűnő művészt nevelt. Még ebben az évben

BASCH ANDOR

KÁVÉHÁZ SKUTARIBAN

A SAJTÓHADISZÁLLÁS KIÁLLÍTÁSÁBÓL

kiállította Budapesten «Merengő» c. képét, 1887. a «Jó bor» címűt, 1893. «Az ország bajai»-t. 1896. Réti István és Thorma János barátaival elhatározta, hogy iskolájával ezentul a nyarat Nagybányán fogja tölteni. Hozzájuk sok más magyar és külföldi művész is csatlakozott s ezzel meg volt vetve a nagybányai művésztelep alapja. Itt működött 1901-ig. Többféle, inyére nem való körülmény következtében akkor elhagyta Nagybányát s nyarankint Fonyódon, Vajdahunyadon, Gyalun, Máramaroszigeten, végre Técsőn. töltötte el az év szebb hónapjait iskolástól. Még nagybányai időzése alkalmával néhány illusztrációt készített Kiss József költeményeinek albumszerű kiadásához, amelynek többi képei Rétitől, Thormától, Ferenczytól, Iványi Grünwald Bélától stb. valók. Magyarországon kapott kedvet a tájfestéshez is, ily képei láthatók voltak 1899. a Nemzeti Szalónban rendezett gyűjteményes kiállításán, s 1909. a Könyves Kálmán szalónjának őszi kiállításán. A párisi 1900-as világkiállításán második érmet kapott.

LYKA KÁROLY

A MŰCSARNOKBÓL

A TAVASZI KIÁLLÍTÁS. Miután azok a lépések, melyeket a Társulat a Műcsarnok épületének visszaszerzése érdekében tett, eredménytelenek maradtak, 1918. évi tavaszi kiállításunkat ismét a Szépművészeti Múzeum földszinti termeiben voltunk kénytelenek rendezni. A kiállítás látogatottsága nem volt olyan nagy, mint a téli kiállításé, a vásárlások eredménye azonban még mindig azt bizonyította, hogy a forgalomban levő pénzt a közönség szívesen fektette műalkotások megszerzésébe.

A tárlaton kiállított 431 műből megvettek 93-at 186,800 koronáért, még pedig a király ötöt 10,000 koronáért, Budapest székesfőváros hatot 17,300 koronáért, a földművelésügyi miniszterium hatot 6400 koronáért, a Társulat jubilaris alapjának kamataiból kettőt 2800 koronáért, a Társulat Andrassy Dénes gróf alapítványának kamataiból négyet 9900 koronáért, magános vásárlók 51-et 123,650 koronáért, a társulati nyerőtagok tizenkilencet 16,750 koronáért.

SCHATTENSTEIN NIKOL

A KARSZTI HADÁLLÁSOK KIÜRÍTÉSE

A SAJTÓHADISZÁLLÁS KIÁLLÍTÁSÁBÓL

A király a következő műveket vette meg:

Páliya Celesztin: Itatás. (Olf.); Csuk Jenő: Dél a pusztán. (Olf.); Herrer Cézár: Libreria vecchia, Venezia. (Olf.); Stepanek Dezső: Kilátás ablakomból. (Pasztel.); Tury Gyula: Erdei tisztás. (Olf.)

Budapest székesfőváros vásárlása:

Missák Edit: Öregasszony. (Olf.); Dolányi Ida: Rózsák. (Olf.); Humayer Erzs: Az ősz búcsúja. (Vízf.); báró Mednyánszky László: Tanulmányfej. (Olf.); Katona Nándor: Szél és eső. (Olf.); Börtsök Samu: Havas boglya. (Olf.)

A földművelésügyi miniszterium vásárlása:

Kézdí Kovács László: Virágzó almafa; Rubovics Márk: Rőzsehordó asszony; Frecskay Endre: Téli kép. (Pasztel.); Frecskay Endre: Parasztudvar. (Pasztel.); Artner Médi: Falusi ház; Szlányi Lajos: A tátrai ciklon után.

Vásárlás a Társulat jubiláris alapjának kamataiból:

Nadler Róbert: Fűrészmalom. (Olf.); Reményi József: Popovics-plakett. (Bronz.)

Vásárlás a gróf Andrássy Dénes-alapból:

Edvi Illés Ödön: Befagyott patak. (Olf.); Kléh János: Napraforgós táj. (Olf.); Farkas Béla: Bánat. (Márványszobor); Várady Gyula: Fehér udvar. (Olf.)

A sorsjátékon nyertes tagok a következő műveket vásárolták:

Zachár Antal: Markó Ernő, Codroipo; Korb Flóris: Berkes Anti, Mennek a koncertre; Mayer-Keblovsky Mária: Neogrády Antal, Kertsarok; Fejér Lajos: Klammer Mariska, Azaleák; Glasner Gyula: Markó Ernő, Camino felé; Szatmáry Imre: Madarász Gyula, Falusi udvar; Chmilevszky Endre: Szontagh Tibor, Interieur; Becsky Arisztid: Gr. Lázár Árpádné, Templomi udvar; Félegyházy Elek: K. Kovács Elemér, Budai dombok; Sipos Mór: Vaszary László, Ferenczy-plakett; Szalay Jenő: Zórád Géza, Alkonyat; Malebiczky János: Kléh János, Búzakeresztek; Hirschl H. Hugó: Pörge Gergely, Alföldi tanya; Havas Emil: Frecskay Endre, Őszi kép Somogyból; Kinczig János: Beszédes László, Még egy gránát. (Bronz); Kinczig János: Kolbenheyer F. László, Ciklamen; Benacsek Béla: Mousson Tivadar, Jeges eső után; Barkassy Géza: Sem-

jén Ferenc. Csend; Bartók Ágost: Gr. Lázár Árpádné, Rózsák.

A kiállításon a 4000 koronás Társulati-díjat Béli Vörös Ernő festőművész nyerte el «Kútnál» c. olajfestményével. A 600 koronás Wahrmann-díjat Csuk Jenő festőművész «Őszi reggel» c. olajfestményével, a 450 koronás Harkányi Frigyes-féle díjat Lovaghy Dénes festőművész «Őszi délután» c. festményével nyerte el.

A kiállításnak a társulati tagokon és azok családtagjain kívül 10942 fizető látogatója volt, a belépőjegyekből 19,648 korona folyt be. Elkelt 5349 tárgymutató 10,698 koronáért.

A RÉGI MŰCSARNOK ELADÁSA. Az Andrássy-út 69. szám alatt levő Múcsarnok épülete a háború kedvező konjunktúrái alatt gazdát cserélt. Az 1869-ben néhai Láng József kiváló műépítőnk tervei szerint épült kis műemkek a millenium óta már nem eredeti rendeltetését szolgálta. Az első években a Plasztikon viaszfiguráinak, majd később Nagy Endre kabaréjának adott helyet, az utóbbival párhuzamosan az emeleti helyiségeket a Vasúti és Hajózási Klub bérelte. Ezután az Országos Pedagógiai Könyvtár és Tanszermúzeum költözött az emeleti helyiségekbe, míg az alsó helyiségekben elnémult a Medgyaszay- később Bárdos-féle kabaré, üresen hagyva az ügyesen átépített s a közönségtől annyira kedvelt kis színházat. Az épület fentartása ilyen körülmények között rendkívüli terheket rótt a Társulatra, mely készséggel fogadta a tömegesen jelentkező vevők között a legjobb vételárat kínáló «Állat- és Takarmányforgalmi R.-T.» ajánlatát. Az igazgatóság a választmánnyal egyetértően az épület eladására 1918 július 25-ikére rendkívüli közgyűlést hívott össze a Szépművészeti Múzeumba. Ez a közgyűlés egyhangú határozattal kimondta, hogy a régi Múcsarnok épületét 1,600.000 korona vételáron a Földművelésügyi Ministerium felügyelete alatt álló «Állat- és Takarmányforgalmi R.-T.»-nak eladja, mely azt 1918 augusztus 1-jével birtokba is vette. Az adás-vételi szerződés telekkönyvileg bekebelezte az épületre azt a tilalmat, hogy az épület külső homlokzatán semminemű változtatás nem tehető, a

STERRER KARL

REPÜLŐK CSOPORTJA

A SAJTÓHADISZÁLLÁS KIÁLLÍTÁSÁBÓL

termek falain levő Lotz-féle freskók pedig belső átalakítás esetére a tulajdonos által leválasztandók és a Szépművészeti Múzeumnak adandók át. Békekötés után egy évig az «Állat- és Takarmányforgalmi R.-T.» feloszlása esetén, a régi Múcsarnok épületét eredeti vételáron elsősorban a Vallás- és Közoktatásügyi Ministerium követelheti, másodsorban pedig Budapest székesfőváros. Az eladás létrejöttével a Képzőművészeti Társulat hálás köszönetet szavazott Kohner Adolf báró igazgatónak eredményes fáradozásáért, mellyel a Társulatot e rendkívüli tehertől felszabadította és készpénzvagyonát ily jelentékenyen gyarapította.

LESSKÓ JÁNOS. November 3-ikán meghalt Budapesten a Képzőművészeti Társulat segédtitkára, Lesskó János, 37 éves korában, miután tizenegy éven át nagy buzgalommal szolgálta a Társulat s a művészet ügyeit. Lesskó nemcsak a hivatalos kötelességeiből kifolyó

munkában bizonyult fáradhatatlannak, hanem hirlapírói munkássággal is, nevezetesen a magyar képzőművészetek fontosabb eseményei elsősorban az ő híradásai révén kerültek a napisajtóba. Ritka nagy tevékenységet fejtett ki a Társulat művészeti ügyeinek adminisztrálása körül, rengeteg munkát végzett, elismerésének a Társulat azzal is kifejezést adott, hogy maga adta meg a végtisztséget elhunyt segédtitkárának, A «Művészet» számára ő állította össze az utóbbi években a Társulat hivatalos közleményeit, korai eltávozása tehát a mi gyászunk is.

A SAJTÓHADISZÁLLÁS KIÁLLÍTÁSA. A tavaszi kiállítás bezárása után a Sajtóhadiszállás Bécsben székelő parancsnoksága a Társulat igazgatóságával karöltve ugyancsak a Szépművészeti Múzeum helyiségében rendezte 34-ik kiállítását. A Szépművészeti Múzeum nagy csarnokát ez alkalomra Maróti Géza tanár tervei szerint új három interieur-re osztották fel. A kiállítás, melynek érdekében Eisner-Bubna vezérkari ezredes, a Sajtóhadiszállás parancsnoka fáradozott leginkább, 360 műből állott, melyeknek mintegy hetvenöt százaléka az osztrák tartományok művészeire esett. A kiállítás, amely június közepéig húzódott, nagy látogatottságnak ugyan nem örvendett, azonban szép erkölcsi sikert aratott. Magánosok 18 műtárgyat vettek meg összesen 22,950 koronáért, az állam pedig három művet vásárolt 8500 koronáért.

ZALA GYÖRGY ÜNNEPLÉSE A Társulat választmánya 1918 április hó 15-én tartott ülésén meleg ovációban részesítette Zala György szobrászművészt abból az alkalomból, hogy most töltötte be életének hatvanadik évét. Forster Gyula báró alelnök hosszabb beszédben méltatta Zala György pályafutását. Oly magaslatra ért el — úgymond —, honnan biztos szemmel, örömmel tekintheti át megfutott pályáját, s azzal a megelégedéssel, melyet egy magasztos hivatás betöltése kelt benne. A magyar művészetet örökbecsű művekkel gyarapította, sikerekben gazdag pályafutása során megszerezte magának a legnagyobb művészi kitüntetések. Közel 35 esztendeje elnyerte a Képzőművészeti Társulat nagy díját és több mint 30 esztendeje, hogy az állami művészeti nagy aranyéremmel

tüntették ki, ő volt a második magyar művész, aki az aranyéremet a megalapítás óta megkapta. Párisban a Grand prix nyertese lett és hasonló nagy kitüntetések hozott el más külföldi városokból is. Alkotásai közül a szónok megemlítette az aradi szabadságharc-emléket, a budai honvédszobrot, az Andrássy-szobrot és síremléket, a budai és az alcsuti nádor-szobrokat, a pécsi székesegyház domborműveit, Erzsébet királyné bécsi síremlékét, a szegedi Deák-szobrot, Ferenc Iózsef király és Erzsébet királyné arcképszojrait és most készülő főművét, az ezredéves emléket. Zala a választmányának több mint három évtized óta tagja s mindig teljes odaadással vett részt a Társulat adminisztratív vezetésében. Lukács György dr. indítványára a választmány egyhangú lelkesedéssel elhatározta, hogy Zala Györgynek a Társulat örökös tiszteleti tagjává való megválasztását fogja ajánlani a közgyűlésnek. Az április 30-án tartott közgyűlés Zala Györgyöt közfelkiáltással örökös tiszteleti taggá választotta.

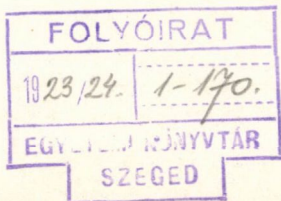
KERN AURÉL A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TITKÁRA. A Képzőművészeti Társulat titkári hivatala Ambrozovics Dezső dr. nyugalmába vonulásával árvaságra jutott. E fontos tisztség éveken át betöltetlen maradt, míg végre a Társulat Kern Aurél személyében megtalálta azt a férfit, aki úgy képzettsége, mint erélye révén a legalkalmasabbnak látszik e titkári hivatallal járó feladatok megoldására. Kern Aurél ideiglenesen el is fogadta a megtisztelő meghívást s november óta ő intézi a titkársághoz tartozó ügyeket. Kern országos hírvéleményező ember, aki dolgos és termékeny munkát végzett eddig nemcsak a zene terén, hanem a képzőművészeti politika és kritika terén is. Mintegy tíz esztendőn át ő volt a Budapesti Hírlap képzőművészeti rovatának szerkesztője, ennél fogva teljesen otthonos művészeti ügyeinkben s bár most nehéz viszonyok közepette veszi át új hivatallát, remélhető, hogy erőteljesen fog közrehatni művészeti állapotaink megjavításán.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-ut 16.

Pallas Irodalmi és nyomdai részvénytársaság nyomása
Budapesten.

A Művészet kliséit Wolfner M. fotocinkografiai műintézet készítette Budapest, VIII., Hunyadi-utca 32.

RÁKOS MÁNÓ SZOBRÁSZ

Telefon József 80—37.

Készít:
mindennemű kő,
műkő, gipsz, Ra-
bitz, stukkatur és
műmárvány-
munkákat. Ajánl
mint különleges-
séget: stukko-
mennyezeteket.
Budapest, VII,
Bálint-utca 5. sz.
Aréna-út és
Thököly-út mellett.

Az UJ IDŐK változatos,
gazdag tartalmával, művészi
kivitelű képeivel a legnép-
szerűbb, legolvasottabb ké-
pes hetilap. Kedvezményeink
kiegészítik az UJ IDŐK
magas irodalmi színvonalú
közleményeit. — A kettő
együttvéve kitűnő és vonzó
olvasmánnyal gazdagítja a
magyar családok könyvtárát.
Az UJ IDŐK előfizetési ára
negyedévre 12'— korona.

UJ IDŐK

SZERKESZTTÉ
HERCZEG FERENC

Kiadóhivatal Budapest VI., Andrassy-út 16.

LEGUJABB SZÉPIRODALMI MUNKÁK

HERCZEG FERENC KÖNYVEI:

Tilla. Hét jelenés ... 4'—
Lélekrablás. Regény. 2. kiadás 12'—
Pogányok. Regény. 2. kiadás 12'—

TORMAY CECIL KÖNYVEI:

Régi ház. Regény. 6. kiadás ... 14'—
Viaszfigurák. Elbeszélések ... 5'40

GÁRDONYI GÉZA KÖNYVEI:

Az a hatalmas harmadik. Re-
gény. 2. kiadás ... 8'—
Ábel és Eszter. Regény. 2. k. 8'—

SURÁNYI MIKLÓS KÖNYVEI:

Kantate. Regény. ... 10'—
A szent hegy. Regény ... 10'—
A trianoni páva. Regény. 2. k. 6'—

CSATHÓ KÁLMÁN KÖNYVEI:

Blanche vagy a szegény rokon.
Regény ... 7'—
Júlika néni. Elb. ... 6'—
A nők titka. Elb. 2. kiadás 6'—
A varju a toronyórán. Regény.
4. kiadás ... 7'50

✻ FARKAS PÁL KÖNYVEI: ✻

A zanzibári leány. Regény ... 8'—
Strigoniuss. Regény ... 6'—

✻ EMÓD TAMÁS KÖNYVEI: ✻

Pesti hegedű. Versek ... 7'—
Dicséret—dicsőség. Versek.
2. kiadás ... 7'—

Minden könyvnél 10% felár.

Singer és Wolfner

✻ kiadásai Budapest ✻

MILLIÓK KÖNYVE

minden száma egy teljes, befeje-
zett regényt közöl a legkivá-
lóbb magyar és külföldi íróktól.

MEGJELENIK

✻ MINDEN HARMADIK HÉT SZOMBATJÁN ✻

Eddig összesen 82 szám jelent
meg, melyek közül bármelyik
megrendelhető a kiadóhivatalban.

Egy szám ára 1 korona.

Előfizetési ár: 13 regény 13 kor.
26 regény 26 korona.

MILLIÓK KÖNYVE

kiadóhivatala Bpest, VI., Andrassy-ut 16.

✦ KORONÁS ✦ REGÉNYEK.

✦ Megjelenik minden hat hétben. ✦
✦ Egy több kötetes regényből ✦
✦ álló füzet ára 1 korona 50 fillér. ✦

Az eddig megjelent számok közül az alább
felsorolt számok kaphatók:

3. sz. Szomaházy István: Páratlan szerdák
4. « Gunther: A texasi nábob
5. « Cherbuliez: Miss Rovel
7. « Conway: Paulina.
8. « Elíonor Glyn: A szfinx
11. « Michel Corday: A titokzatos szérum
12. « Szomaházy: Dr. Kaposi Márta
13. « Filon: Ibolya
14. « Delpit: Hét év múlva
15. « Burnet: A kis ford

Előfizetési ára: 6 regény 9 K, 12 regény 18 K.

Koronás regények kiadóhivatala
Budapest, VI., Andrassy-ut 16. sz.

GÉBERTH

MÚARANYOZÓ ÉS
KÉPKERETKÉSZITŐ

BUDAPEST
VI., CSENGERY-U. 64.
ALAPITVA 1890. ÉVBEN

KÜLÖNBÖZŐ MÉRETŰ KÉSZ KERETEK
ÁLLANDÓAN RAKTÁRON

KREUTLE FERENC

BUDAPEST, IV., KÁROLY-U. 1., KÖZPONTI
VÁROSHÁZ 11. SZ. BOLT. TELEFON 77-44

Festővásznak, deszkák, kartonok, ecsetek és festőszerek. Gouache, goblin, majolika, porcelán, selyem, üveg és zománCFestékek. Faégető készülékek, mindennemű festendő tárgyak s mintázó kellékekből. Nagy raktár művészeti olaj- és aquarell-festékekből: J. Blockx & fils Vieux-Dieu, Fritz Behrendt München, Lefranc & Co. Paris, Müller Testvérek Budapest, Keimféle normalfestékek München, H. Schmincke és Társa Düsseldorf, Dr. Fr. Schoenfeld & Co. Düsseldorf, Winsor és Newton London

BRACHFELD F.

BUDAPEST V, DOROTTYA-U. 1., GIZELLA-TÉR SARKÁN

FÉRFI-DIVAT
ÉS SZABÓSÁG

SAJÁT KÉSZITMÉNYŰ FEHÉRNEMŰEK